

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 19

ביאור על הדברים הנ"ל

ביאור העניינים שהוזכרו לעיל

המצוות מושרשות למעלה מן התורה, בקרקפתא — החיצוניות של כתר — אך מתגלות למטה, באברים החיצוניים של ז"א וכמלכות, כחותם שהטבעתו הפוכה. לכן יראת העול של המלך, היראה התתאה, באה תחילה ומוכילה לחכמה וליראה העלאה; בסיני אור הכתר בא תחילה, ו"נעשה" לפני "נשמע" הפך אותו לדבר המתקיים.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/19

הנקודה

המצוות מושרשות למעלה מן התורה, בקרקפתא — החיצוניות של כתר — אך מתגלות למטה, באברים החיצוניים של ז"א ובמלכות, כחותם שהטבעתו הפוכה. לכן יראת העול של המלך, היראה התתאה, באה תחילה ומוכילה לחכמה וליראה העלאה; בסיני אור הכתר בא תחילה, ו"נעשה" לפני "נשמע" הפך אותו לדבר המתקיים.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

היראה שבסיני, שהעם לא יכול היה להכיל בתוכו, מביאה לדיון במזל ובמקיף: מדרגות בנפש — חיה ויחידה — ובספירות — כתר, שמושרש במלכות של אין סוף — שנשארות למעלה ואינן נקלטות. ציווי של מלך מתייחס לעבדיו מלמעלה, ולכן המצוות, "ציווי המלך", קשורות לקרקפתא, החיצוניות של כתר. מקורות מציבים את המצוות בכתר, בז"א ובמלכות, ואת התורה לעיתים למעלה מהן ולעיתים למטה מהן. המאמר משיב באמצעות הגוף: האברים הפנימיים מקבלים חיות מן המוח, כשם שהתורה, פנימיות ז"א, קשורה לחכמה; האברים החיצוניים, שיש בהם עצמות, קשורים לגולגולת, ואלה הן המצוות, המתגלות במלכות, "עשיראה דכולא". בשורש המצוות גבוהות יותר; למטה, התורה גבוהה יותר. מכאן שהיראה התתאה צריכה לבוא תחילה. בסיני, לאחר שבעת השבועות, הכתר התגלה שלא כסדר, כשהוא מתחלק בין התורה למצוות, והגילוי מתקיים רק בזכות "נעשה" תחילה; שתי הלחם החמץ של שבועות משקפות את ההתנשאות הזאת.

מבנה

1	מזל ומקיף בנפש ולמעלה ממנה היראה שבסיני, חזונו של דניאל ו"מזליהו חזי" מראים מדרגות בנפש — חיה ויחידה — שנשארות למעלה מכליה. עצם החכמה הוא אין, והוא מתגלה כיש בבינה; כתר, שעיקרו מלכות של אין סוף, הוא מזל ומקיף.
2	ציווי המלך והיראה התתאה "אם אין יראה אין חכמה" מתייחס לעול המצוות, ציווי המלך, שפועלים ביחס לעבדיו כמקיף. מלכות דאצילות היא עתיק לבריאה, ומלכות של אין סוף היא כתר לאצילות: כתר ומלכות הם עניין אחד, כמו כתר שעל הראש.
3	הקרקפתא ושלוש הקושיות מלכות היא הקרקפתא, החיצוניות של כתר. מקורות מציבים את המצוות בכתר, בז"א ובמלכות, והדבר מעלה שלוש קושיות; ההבחנה בין האברים הפנימיים, הקשורים למוח, לבין האברים החיצוניים, הקשורים לגולגולת, מתחילה את התשובה.
4	התורה בפנים והמצוות בחוץ התורה היא פנימיות אברי ז"א, הקשורה לאבא ואמא; המצוות הן החיצוניות שלהם, מושרשות בגולגולת ומתגלה במלכות, "עשיראה דכולא", בהיפוך כמו חותם. ההמשכה של כל ספירה אל המעשה היא המלכות שלה.
5	הרצון ומטרתה של מצווה מבוארות רמ"ח האברים ומלכות כעשירית של ז"א. הרצון העליון שבמצווה הוא שורשה בכתר, ומטרתה לתקן את האברים החיצוניים של ז"א; קונטרס אחרון ומניין האברים שיש בהם עצמות במשנה מאשרים זאת, ושלושת המיקומים נכונים כולם.

משנה תורה היא מלכות, ששורשה בקרקפתא. מלמטה, היראה התתאה באה תחילה, אחריה החכמה, ואחר כך היראה העלאה של כתר ומזל.

7 שבועות: הכתר מתגלה שלא כסדר

17-159

בסיני הכתר התגלה באמצעות שינוי המדות במשך שבעת השבועות, כשהוא מתחלק בין התורה (ז"א) למצוות (נוקבא): "נדבת ידך". הוא מתקיים רק בזכות "נעשה" תחילה, ושתי הלחם החמץ מראות התנשאות שבה אין לקליפה אחיזה.

מו ש ג ים

מזל מזל

החלק העל־מודע של הנפש, חיה ויחידה, ש"רואה" ומקבל את מה שהכוחות המודעים אינם יכולים להכיל.

מקיף מקיף

אור או השפעה שפועלים מלמעלה בלי להיקלט בפנים, כמו כתר שעל הראש או ציוויו של מלך לעבדיו.

קרקפתא / גלגלתא קרקפתא / גלגלתא

הגולגולת שמעל המוח: החיצוניות של כתר, שאליה קשורים האברים החיצוניים, וממילא גם המצוות.

אברים פנימיים וחיצוניים אברים הפנימיים והחיצוניים

אברים הקשורים למוח (המדות, ולמעלה — התורה), ואברים שיש בהם עצמות הקשורים לגולגולת (המעשה, ולמעלה — המצוות).

"עשיראה דכולא" עשיראה דכולא

מלכות, שנוצרת מן החלק האחרון והחיצוני של כל אחת מספירות ז"א, ולכן אין לה דבר משל עצמה.

יראה תתאה ויראה עלאה יראה תתאה / יראה עלאה

קבלת עול המלך, הקודמת לחכמה, ויראת הכתר, שהיא למעלה מן החכמה ובאה לאחריה.

"כחותם המתהפך" כחותם המתהפך

מה שגבוה ביותר בשורש מופיע כנמוך ביותר בגילוי: המצוות, הגבוהות מן התורה בשורשן, נמוכות ממנה כשהן מתגלות.

קטע 1 • 11-4

מזל ומקיף בנפש ולמעלה ממנה

1 ביאור על הדברים הנ"ל.¹

ביאור לעניינים שהוזכרו לעיל.

הכותרת מציגה את הדברים הבאים כביאור נוסף למאמר שקדם להם בלקוטי תורה, "וידבר אלקים את כל הדברים האלה". היא עוסקת בנושאים שבמאמר ההוא, כגון היראה במעמד הר סיני ומשנה תורה כמלכות, ומבארת אותם לאור שורש המצוות.

2 להבין שרש המצוות. הנה כתיב וירא העם וינועו² ויעמדו מרחוק. הוא בחי' יראה ופחד גדול עד מאד

שאינן כלי הנפש יכולה להכיל בתוכה את היראה הגדולה הזאת ונשאר בבחי' מזל

להבין את שורש המצוות. נאמר: "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק". זו בחינה של יראה ופחד גדולים עד מאוד, עד שכלי הנפש אינו יכול להכיל בקרבו יראה גדולה זו, והיא נשארת בבחינת מזל,

המאמר מבקש להסביר היכן מושרשות המצוות. הוא פותח במעמד הר סיני, שבו פחד העם היה עז כל כך, שכלי הנפש — כוחותיה הפנימיים והמודעים — לא יכול היה להכיל אותו; לכן החוויה נשארה בבחינת מזל שבנפש, מדרגה שמקיפה את האדם מלמעלה ואינה נקלטת בתוכו.

שהוא בחי' מקיף וכמ"ש בדניאל והאנשים אשר היו עמי לא ראו³ את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם.

שהוא בחינת מקיף, וכמו שנאמר בדניאל: "והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה, אבל חרדה גדולה נפלה עליהם".

מזל הוא בחינת מקיף: אור המקיף את האדם מלמעלה במקום להיכנס לתוכו. הפסוק בדניאל מציג תופעה דומה: חבריו לא ראו את המראה, ואף על פי כן נפלה עליהם חרדה גדולה — השפעתו של דבר שלא יכלו לתפוס.

(לפי זה נ' דר"ל [דרוצה לומר] שאין כח בנפש להכיל המראה והגילוי ונשאר בבחי' מזל ומקיף אבל החרדה והיראה מתפשטת גם בפנימיות [בפנימיות / בפנימית] כדמוכח מחברי דניאל.

(לפי זה נראה שהכוונה היא שאין בכוח הנפש להכיל את המראה והגילוי, והם נשארים בבחינת מזל ומקיף; אבל הרעד והיראה מתפשטים גם בפנימיות, כפי שמוכח מחבריו של דניאל.

הערת הסוגריים מחדדת את הנקודה: מה שהנפש אינה יכולה לקלוט הוא המראה והגילוי עצמם, שנשארים למעלה בבחינת מזל ומקיף; ואילו הרעד והיראה אכן מתפשטים פנימה, כפי שמלמד המקרה של חברי דניאל, שפחדו אף שלא ראו דבר.

וכה"ג [וכהאי גוונא] מבואר במ"א דכשמתפללים בעשרה יתפעל האדם יותר מחמת דאכל בי עשרה שכינתא שריי⁴ וההשראה בבחי' מקיף על האדם רק מזלייהו חזי ומ"מ מתפשט עייז הארה בפנימית גי"כ שמתפעל יותר באהוי"ר [באהבה ויראה]

וכעין זה מוסבר במקום אחר: כשאדם מתפלל במניין של עשרה, הוא מתעורר יותר, משום ש"על כל עשרה שכינה שורה", השכינה שורה על האדם בבחינת מקיף — ורק "מזלייהו חזי", כלומר מזלם רואה — ואף על פי כן, מכוח זה מתפשטת הארה גם בפנימיות, והוא מתעורר יותר באהבה ויראה.

יש לכך מקבילה בתפילה: כשעשרה מתפללים יחד, השכינה שורה עליהם, אך בבחינת מקיף, שרק "מזלייהו חזי" — מזלם רואה — ולא שכלם המודע. ואף על פי כן, חלק מן ההארה מגיע פנימה, ולכן האדם מתעורר יותר לאהבה וליראה כשהוא מתפלל במניין.

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה]⁵ דאע"ג [דאף על גב] דאינהו לא חזי מזלייהו חזי פי' מזלייהו בחינת חי' ויחידה שבנפש. כי הנה בנפש יש נר"נ [נפש רוח נשמה] יחידה חיה⁶ (ברכות בראשית ס"פ י"ד).

וחז"ל אמרו: "אף על גב דאינהו לא חזי, מזלייהו חזי". פירוש "מזלייהו" הוא בחינת חיה ויחידה שבנפש. שהרי בנפש יש נפש, רוח, נשמה, יחידה וחיה (בראשית רבה, סוף פרק י"ד).

הגמרא מסבירה שחבריו של דניאל פחדו אף שלא ראו את המראה, ואומרת: "מזלייהו חזי". אדמו"ר הזקן מזהה את המזל עם חיה ויחידה, שתי הגבוהות מבין חמש בחינות הנפש המנויות בבראשית רבה.

בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] הוא בחי' התלבשות אורות בכלים שהשכל שורה במוח כו'. משא"כ בחי' חי' ויחידה אין להם בחי' כלי בנפש להשראתם ונקי' בחי' מזל והגם שחכמה הוא ראשית הגילוי

בחינת נפש, רוח ונשמה היא בחינת התלבשות אורות בכלים, כמו שהשכל שורה במוח וכדומה. אבל לבחינות חיה ויחידה אין כלי בנפש שבו הן שורות, והן נקראות בחינת מזל. ואף על פי שחכמה היא ראשית הגילוי,

נפש, רוח ונשמה הן אורות המתלבשים בכלים, כמו שהשכל שורה במוח. לחיה וליחידה אין כלי בנפש, ולכן הן נשארות למעלה ממנה ונקראות מזל. סוף המשפט מקדים קושיה: כיצד אפשר לשייך את החכמה למה שנותר נסתר, בשעה שהחכמה נקראת ראשית הגילוי?

היינו בחי' יסוד אבא הארה בעלמא מבחי' אבא בא לידי גילוי והתלבשות. אבל עצמיות אבא טמיר ונעלם.^{7,8}

הכוונה היא לבחינת יסוד אבא: הארה בלבד מבחינת אבא באה לידי גילוי והתלבשות. אבל עצמות אבא טמירה ונעלמת.

התשובה היא שמה שמתגלה מן החכמה, אבא, הוא רק יסוד אבא, הערוץ החיצוני שלה: הארה בלבד שנכנסת לגילוי. עצמות אבא נשארת נסתרת, ולכן אפשר לכנות גם את החכמה "אין", כפי שמוסבר בפסקה הבאה.

3 וז"ש [וזהו שכתוב] והחכמה מאין תמצא⁹ שעצמיות חכמה היא בחי' אין אלא שתמצא שיסוד אבא הוא מתלבש ביסוד אימא שנק' בחי' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש¹⁰ כו' דא"י [דאבא ואימא] תרין ריעין¹¹ דלא מתפרשין.

וזהו [פירוש] הכתוב: "והחכמה מאין תמצא" — עצמות החכמה היא בחינת אין; אלא שהיא "תימצא", בכך שיסוד אבא מתלבש ביסוד אימא, הנקראת בחינת יש, כמו שכתוב: "להנחיל אוהבי יש" וכו'; שכן אבא ואמא הם "תרין ריעין דלא מתפרשין" — שני רעים שאינם נפרדים לעולם.

שאלתו של איוב, "מאין תמצא חכמה?", נקראת כאן כהיגד: החכמה באה מן האין, שכן עצמות החכמה היא מעבר להשגה. היא "נמצאת" רק כאשר יסוד אבא נכנס לתוך יסוד אימא (בינה), הנקראת יש — מציאות שאפשר להשיגה; ומכיוון שאבא ואמא אינם נפרדים לעולם, החכמה נמצאת תמיד בתוך הבינה.

ושם באימא הוא בחי' יש הבנת השכל בחי' אורך ורוחב כמ"ש קנה חכמה קנה בינה.¹² ב"פ [בי' פעמים] קנה גימטריי [גימטריא] י"ש^{13, 14, 15} והיינו בבינה ומשם לז"א בחי' הגילוי ביותר מדות אהוי"ר [אהבה ויראה].¹⁶

ושם, באימא, יש בחינת יש: הבנת השכל, בחינת אורך ורוחב, כמו שכתוב: "קנה חכמה, קנה בינה". פעמיים "קנה" בגימטרייה יש; וזהו בבינה. ומשם [הדבר מגיע] לז"א, שבו הגילוי רב יותר: מדות אהבה ויראה.

בבינה ההברקה נעשית להבנה שיש בה "אורך ורוחב", והיא מתפתחת לפרטיה. הפסוק "קנה חכמה, קנה בינה" רומז לכך, שכן פעמיים "קנה" ($310 = 2 \times 155$) עולה בגימטרייה יש; מן הבינה הגילוי מגיע הלאה, לז"א — לרגשות האהבה והיראה.

4 וע"פ הנ"ל יובן ג"כ למעלה שבחי' כתר נקרא אין לפי שבחי' הכתר פנימיותו הוא בחי' מל' דא"ס למעלה מבחי' גילוי בכלים המלך המרומם לבדו¹⁷ כו' אין ערוך כו' כחשיכה כאורה¹⁸ ונקרא ג"כ בחי' מזל ומקיף כו'.

על פי האמור לעיל יובן גם למעלה, שהבחינה של כתר נקראת "אין", משום שהפנימיות של בחינת כתר היא בחינת מלכות דאין סוף, למעלה מגילוי בכלים — "המלך המרומם לבדו" וכו', "אין ערוך אליו" וכו', "כחשיכה כאורה" — והיא נקראת גם בחינת מזל ומקיף וכו'.

אותו מבנה מתקיים גם למעלה: כתר נקרא "אין", מפני שפנימיותו היא מלכות דאין סוף — מלכות ה' כפי שהיא בעצמותו, למעלה מכל גילוי בכלים. הביטוי "המלך המרומם לבדו", מתוך ברכת יוצר שלפני קריאת שמע, וכן "אין ערוך אליו" והפסוק "כחשיכה כאורה", מתארים כולם את הבחינה שלמעלה מכל יחס לעולמות; לכן גם כתר הוא מזל ומקיף.

קטע 2 • 51-6

ציווי המלך והיראה התתאה

5 ב והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אם אין יראה¹⁹ אין חכמה²⁰ פ"י אם אין יראה הוא בחי' יראה

תתאה עול מצות

2. והנה אמרו חז"ל: "אם אין יראה, אין חכמה". כלומר, "אם אין יראה" — זו בחינת יראה תחתונה, קבלת עול המצוות;

סעיף ב נפתח במשנה באבות: "אם אין יראה, אין חכמה". היראה המדוברת כאן היא יראה תחתונה — קבלת עול המצוות, שצריכה לבוא לפני החכמה.

כי גילוי המצוות הוא בחי' מצות המלך שהוא בחי' מקיף שבחי' מלך על עבדיו הוא בחי' התנשאות עליהם ואין ערוך אליו והוא ענין מלי' דאצילות עתיק לבריאה²¹ כו'²²

כי גילוי המצוות הוא בבחינת "מצוות המלך", שהיא בחינת מקיף; שכן מלך על עבדיו מתנשא עליהם, ואין להם ערך אליו. זהו עניינה של מלכות דאצילות, שהיא עתיק לבריאה וכו',

המצוות מתגלות כציווי המלך. המלך מצווה מתוך התנשאותו על עבדיו, שאין להם ערך אליו, ולכן ציווי מתייחס אליהם בבחינת מקיף, מלמעלה. אותו מכנה קיים גם בין העולמות: מלכות דאצילות נעשית עתיק, השורש הנעלה והמקיף, לעולם הבריאה.

שהוא בחי' כתר ומקיף ועי"ז מצד רוממותו והתנשאותו עליהם וכל צבא השמים לך משתחווים²³ בבחי' ביטול ובחי' התנשאות

שהיא בחינת כתר ומקיף. ועל ידי כך, מצד רוממותו והתנשאותו עליהם, "וכל צבא השמים לך משתחווים", בבחינת ביטול. ובחינת התנשאות זו

מלכות, כשורש של מה שמתחתיה, היא אפוא הכתר והמקיף שלו. בשל התנשאות זו "וכל צבא השמים לך משתחווים": הם מתבטלים לפני מלך שאינם יכולים להשיג.

זו הוא בבחי' מקיף עליהם ולא בבחי' א"פ [אור פנימי] כמו שאין קשר וחיבור למלך עם עבדיו וכמ"ש המלך המרומם כו'.

היא בבחינת מקיף עליהם, ולא בבחינת אור פנימי, כשם שאין למלך קשר וחיבור עם עבדיו; וכמו שנאמר: "המלך המרומם לבדו" וכו'.

ההתנשאות הזאת נשאר מעליהם בבחינת מקיף ואינה נכנסת בהם כאור פנימי, כשם שאין למלך קשר פנימי עם עבדיו. זהו פירוש "המלך המרומם לבדו".

6 וכך למעלה מעלה בחי' מלי' דא"ס כתר לנאצלים היא גי"כ בחי' מקיף לאצילות. וכמ"ש בתיקוני זהר
כתר עליון איהו כתר מלי' ואיהו קרקפתא²⁴ שבחי' כתר ובחי' מלי' הוא ענין אי'.

וכך גם למעלה, במדרגה גבוהה הרבה יותר: בחינת מלכות דאין סוף, שהיא כתר לנאצלים, היא גם בחינת מקיף
לאצילות. וכפי שנאמר בתיקוני זוהר: "כתר עליון הוא כתר מלכות, והוא קרקפתא" — כלומר, בחינת כתר ובחינת
מלכות הן עניין אחד.

למעלה עוד יותר, מלכות דאין סוף היא הכתר של כל הנאצלים והמקיף של אצילות. דברי תיקוני זוהר, "כתר עליון הוא כתר מלכות, והוא
קרקפתא", מלמדים שהכתר והמלכות הם עניין אחד: רוממות שנמצאת למעלה ואינה נכנסת פנימה.

כי הנה הכתר היא על הראש ואין לה ערך ושייכות כלל לעצם הראש.²⁵

שהרי הכתר נמצא מעל הראש, ואין לו כל ערך או שייכות לראש עצמו.

כתר מונח על הראש, אך אינו חלק ממנו ואינו שותף לפעולתו. כך גם הכתר, וכן המלכות בבחינת רוממות: הם מעל למה שהם שולטים
עליו, ואינם מתאחדים עמו.

קטע 3 • 71

הקרקפתא ושלוש הקושיות

7 וכמ"כ [וכמו כן] בחי' מלי' הוא בחי' התנשאות ואין ערוך בחי' מקיף כו'. ומה שלפעמים נקרא מלי' בשם
לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש²⁶ היינו גי"כ בבחי' לבוש ומקיף ולא בבחי' התלבשות פנימי [פנימיות /
פנימית]

כך גם בחינת מלכות היא בחינת התנשאות, שאין לה ערך והשוואה, בחינת מקיף וכו'. ומה שלפעמים מלכות
נקראת "לבוש", כמו שכתוב: "הוי' מלך, גאות לבש" — גם כאן מדובר בלבוש ובמקיף, ולא בהתלבשות פנימית.

גם מלכות היא התנשאות שאין לה ערך והשוואה, בחינת מקיף. כאשר מלכות נקראת "לבוש", כמו בפסוק "הוי' מלך, גאות לבש", הכוונה
לדבר שמקיף מבחוץ, ולא לדבר שנכנס פנימה.

וזהו בחי' קרקפתא מקיף כו' וזהו בחי' קרקפתא עצם הגלגולת שהיא למעלה על הראש ואין לה קשר

וזהו בחינת הקרקפתא כמקיף וכו'. הקרקפתא היא עצם הגולגולת, שנמצאת מעל הראש ועליו, ואין לה קשר

הבחינה המקיפה הזאת נקראת קרקפתא — הגולגולת, הנמצאת מעל הראש ועליו. אין זו המוח, ואין לה קשר פנימי אליו.

וחיבור עם המוחין שהמוחין מחי את הגוף ע"י עורקים וגידים המסתעפים בכל הגוף אפי' [אפילו] ברגל שבחי הקרקפתא היא בחי כתר אלא שהיא בחי חיצוני הכתר.

וחיבור עם המוחין, שהרי המוחין מחיים את הגוף באמצעות עורקים וגידים המסתעפים בכל הגוף, עד הרגל. בחינת הקרקפתא היא בחינת כתר, אלא שהיא בחינת החיצוניות של כתר.

המוח מחיה את הגוף כולו באמצעות עורקים וגידים המגיעים גם עד הרגל, והגולגולת אינה חלק ממערכת זו. הקרקפתא מקבילה לכתר, אך לחיצוניות של כתר.

ובזה יובן שלפעמים נקרא תורה ומצות ז"א ונוק' [ונוקבא] כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור^{27, 28, 29} (ע' [עיינ']

זהר ח"ב [חלק ב'] קס"ו ב')

ובכך יובן מדוע תורה ומצוות נקראות לפעמים ז"א ונוקבא, כמו שכתוב: "כי נר מצוה ותורה אור" (ראו זוהר, חלק ב, 2166),

המסגרת הזאת תסביר מדוע תורה ומצוות מקושרות לפעמים לז"א ולנוקבא. בפסוק, המצווה, הנקראת "נר", מקבילה לנוקבא, והתורה, הנקראת "אור", מקבילה לז"א.

שהוא בחי ו"ה שבשם הוי' ומצינו ג"כ שהמצוות הם בכתר תרי"ג ארתי"ג^{30, 31, 32} תרי"ך עמודים^{33, 34}

אותיות כת"ר וכן מצינו שהמצוות הם בז"א רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי"ן³⁵ דמלכא³⁶ שהוא בחי ז"א כו'.

שהם בחינת ו"ה שבשם הוי'. ומצאנו גם שהמצוות הן בכתר: "תרי"ג ארתי"ג ו"תר"ך עמודים" — האותיות של כתר. וכן מצאנו שהמצוות הן בז"א: "רמ"ח פיקודין", רמ"ח איברי המלך, שהיא בחינת ז"א וכו'.

ז"א ונוקבא הם ו' וה' האחרונה שבשם הוי'. ובכל זאת, מקורות אחרים ממקמים את המצוות בכתר: הם קושרים את "תרי"ג ארתי"ג ל"תר"ך עמודים", שמספרם נרמז באותיות כתר; ואילו תיקוני זוהר ממקם אותן בז"א, כ"רמ"ח איברי המלך".

(נמצא יש כאן ג' קושיות. הא' דלפעמים משמע שהמצוות גבוהים מהתורה והוא שהמצוות הם בכתר ותורה מחכמה נפקת. ולפעמים משמע שהתורה גבוהה ממצוות שהתורה בז"א ומצוות בנוק' [בנוקבא].

(נמצאות כאן שלוש קושיות. הראשונה: לפעמים משתמע שהמצוות גבוהות מן התורה, כלומר שהמצוות הן בכתר, ואילו התורה "מחכמה נפקת"; ולפעמים משתמע שהתורה גבוהה מן המצוות, שכן התורה היא בז"א והמצוות בנוקבא.

הסוגריים מציגים את הבעיה כשלוש קושיות. ראשית, לפעמים נראה שהמצוות גבוהות מן התורה — המצוות בכתר והתורה יוצאת מחכמה — ולפעמים נראה שהן נמוכות ממנה, כשהתורה בז"א והמצוות בנוקבא.

הקושיא הבי' דפעמים משמע שתוי"מ [שתורה ומצות] שרשם בזוי"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] ולפעמים משמע שרשם בכתר וחכמה כנ"ל. הגי' קשה עוד דפעמים משמע שהמצות שרשם בזי"א כנ"ל דרמ"ח פקודין כו'. וזהו שלא כבי' משמעות דלעיל שרשם המצות בכתר וגי"כ במלי' כנ"ל)

הקושיא השנייה היא שלפעמים משמע ששורש התורה והמצוות בזי"א ובנוקבא, ולפעמים משמע ששורשם בכתר ובחכמה, כנזכר לעיל. הקושיא השלישית היא שלפעמים משמע ששורש המצוות בזי"א, כנזכר לעיל — "רמ"ח פקודין" וכו'. דבר זה אינו תואם את שתי האפשרויות שהוזכרו לעיל, שלפיהן שורש המצוות בכתר וגם במלכות, כנזכר לעיל).

שנית, לפעמים שורש התורה והמצוות נראה נמוך, בזי"א ובנוקבא, ולפעמים גבוה, בכתר ובחכמה. שלישית, "רמ"ח פקודין" ממקם את המצוות בזי"א, בניגוד לשתי האפשרויות האחרות — כתר או מלכות.

אך הענין שיש בחינת אבריי [אבריים] הפנימי [הפנימיות / הפנימית] ואבריים החיצונים. והנה אבריים הפנימיים מקבלים חיותם מן המוחין שבראש ע"י עורקים וגידים [וגידים] כו'.

אך הענין הוא שיש בחינת איבריים פנימיים ובחינת איבריים חיצוניים. האיבריים הפנימיים מקבלים את חיותם מן המוחין שבראש, באמצעות עורקים וגידים וכו'.

ההסבר מתחיל מן הגוף, שיש בו איבריים פנימיים ואיבריים חיצוניים. האיבריים הפנימיים מקבלים את חיותם מן המוח באמצעות עורקים וגידים.

ולכן יש להם קשר וחיבור זה עם זה. בחיי אבריי [אבריים] הפנימי [הפנימיות / הפנימית] הוא בחיי המדות שהם לפי ערך השכל וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש.³⁷

לכן יש ביניהם קשר וחיבור. בחינת האיבריים הפנימיים היא בחינת המדות, שהן כהתאם לשכל, וכמו שכתוב: "אדם מתהלל לפי שכלו".

האיבריים הפנימיים קשורים אפוא למוח. בנפש הם מקבילים למדות, שהולכות בעקבות השכל, כפי שאומר הפסוק שאדם מתהלל לפי שכלו.

שהתפארות וניצוח וכן כל המדות הוא עפ"י [על פי] הוראת השכל משא"כ אבריים החיצונים אין מתקשרים זה עם זה במוח שבראש.

ההתפארות והניצוח, וכן כל המדות, הם כהתאם להנחיית השכל. לעומת זאת, האיבריים החיצוניים אינם קשורים זה לזה באמצעות המוח שבראש;

ההתפארות, הדחף לנצח וכל רגש אחר הולכים בעקבות הכוונת השכל. האיבריים החיצוניים, לעומת זאת, אינם קשורים למוח באופן הזה.

אבל מתקשרים עם עצם הגולגולת שיוורד ונמשך ומתחבר בחיי חוליות שבשדרה ומשם לגיד הנשהושם מת פצל החוט ויורד לירכין וכמ"ש ויגע בכף ירכו³⁸ שכל האברים החצוניים מתחברים בעצם הגולגולת שבראש.

אלא הם קשורים לעצם הגולגולת, היורד ונמשך ומתחבר לשמונה-עשרה חוליות עמוד השדרה, ומשם לעצב הסיאטי (גיד הנשה), ושם החוט מתפצל ויורד לירכיים. וכמו שכתוב: "ויגע בכף ירכו". כל האיברים החיצוניים קשורים לעצם הגולגולת שבראש.

במקום זאת, הם קשורים לעצם הגולגולת, הנמשכת מטה דרך שמונה-עשרה חוליות עמוד השדרה אל עצב הסיאטי (גיד הנשה) ומשם אל הירכיים — המקום שעליו נאמר שהמלאך "נגע בכף ירכו". כך האיברים החיצוניים קשורים לגולגולת, לקרקפתא, ולא למוח.

קטע 4 • 81-9

התורה בפנים והמצוות בחוץ

8 ועפ"י [ועל פי] הנ"ל יובן ענין המצוות שהן מצות המלך היינו בחיי חיצוניות האברים ורמ"ח פקודין רמ"ח אברין היינו פנימיות האברים שהוא בחיי ז"א בחיי התורה.

על פי האמור יובן ענינן של המצוות, שהן "מצוות המלך" — כלומר, בחינת החיצוניות של האיברים; ואילו "רמ"ח פקודין רמ"ח אברין", כלומר, רמ"ח המצוות הן רמ"ח איברים, מתייחס לפנימיות האיברים, שהיא בחינת ז"א, בחינת התורה.

על פי המשל של איברים פנימיים וחיצוניים, המצוות, שהן "מצוות המלך", שייכות לחיצוניות האיברים. האמירה "רמ"ח פקודין רמ"ח אברין" מתייחסת לפנימיות האיברים, שהיא ז"א, בחינת התורה.

והגם שהמצוות הן למטה במלי מצות המלך (ונמשך מחיצוניות האברים דז"א כדלקמן). למטה מבחינת תורה (שהוא פנימי / פנימיות) האברים דז"א

ואף שהמצוות נמצאות למטה, במלכות — "מצוות המלך" (והן נמשכות מחיצוניות האיברים של ז"א, כפי שיתבאר להלן) — למטה מבחינת התורה, שהיא פנימיות האיברים של ז"א,

המצוות, כמצוות המלך, נמצאות למטה, במלכות, והן נמשכות מחיצוניות האיברים של ז"א. לכן הן למטה מן התורה, שהיא פנימיות האיברים האלה.

עכ"ז [עם כל זה] בשרשן הן למעלה היינו מבחי' קרקפתא עצם הגלגולת למעלה מן המוחין שהוא בחי' התורה דאורייתא מחכמה נפקת ואו"א [ואבא ואימא] מוחין לז"א בבחי' השתלשלות א"פ [אור פנימי].

אף על פי כן, בשורשן הן למעלה: הן נובעות מבחינת הקרקפתא, עצם הגולגולת, שלמעלה מן המוחין, שהם בחינת התורה; שהרי "אורייתא מחכמה נפקת", ואבא ואמא הם המוחין של ז"א, הנמשכים אליו בסדר של השתלשלות, כאור פנימי.

אולם בשורשן המצוות נעלות יותר: הן נובעות מבחינת הקרקפתא, הגולגולת שמעל למוח. המוח מסמל את התורה, ש"אורייתא מחכמה נפקת"; אבא ואמא הם המוחין של ז"א, הנמשכים לתוכו בהדרגה כאור פנימי.

(וכנ"ל במשל דפנימי' [דפנימיות / דפנימית] האברים מתקשרים במוח כן פנימי' [פנימיות / פנימית] האברים והכלים דז"א מתקשרים באו"א [באבא ואימא]. וזהו בחי' אורייתא דמחכמה נפקת ומתלבשת בפנימית ז"א. וחיצוני' האברים מתקשרים בגלגלתא וזהו שרש המצות ששרשן בגלגלתא.

(וכפי שהוזכר לעיל במשל, שפנימיות האיברים קשורה למוח, כך פנימיות האיברים והכלים של ז"א קשורה לאבא ואמא. זו בחינת התורה, ש"אורייתא מחכמה נפקת" ומתלבשת בפנימיות ז"א. ואילו חיצוניות האיברים קשורה לגולגולת; וזהו שורש המצוות, ששרשן בגולגולת).

הסוגריים מיישמים את המשל הגופני: כשם שהאיברים הפנימיים קשורים למוח, כך פנימיות ז"א קשורה לאבא ואמא, ושם מתלבשת התורה. כשם שהאיברים החיצוניים קשורים לגולגולת, כך שורש המצוות הוא בגולגולת.

ובהתמשכותן למטה מתלבשים דוקא בחיצוני' האבר' [האברים] למטה מבחי' התורה שהוא פנימי' [פנימיות / פנימית]. שכל דבר הגבוה יותר יוכל להתלבש למטה יותר עמ"ש במ"א ע"פ וייצר את האדם עפר³⁹ כו' וכן ממשל כח הראיה שמתלבש בעשי' [בעשיה] גשמיות משא"כ כח השמיעה.

ובהמשכן למטה, הן מתלבשות דווקא בחיצוניות האיברים, למטה מבחינת התורה, שהיא פנימיות. שכן דבר נעלה יותר יכול להתלבש במקום נמוך יותר. ראו מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "וייצר את האדם עפר" וכו'. וכך גם במשל מכוח הראייה, המתלבש בעשייה גשמית, בשונה מכוח השמיעה.

כשהמצוות נמשכות למטה, הן מתלבשות באיברים החיצוניים, למטה מן התורה, משום שדווקא דבר נעלה יותר יכול לרדת למקום נמוך יותר. כאן מובאים הדברים שנכתבו במקום אחר על האדם שנוצר מן העפר, וכן הדוגמה מחוש הראייה, המתלבש בעשייה גשמית, בניגוד לשמיעה.

וז"ש [וזהו שכתוב] באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי חד וז"ל [וזה לשונו] ובזה יובן היות המצות במלי והתורה בז"א הגם שלמעלה בא"א המצות הן בגלגלתא ושרש התורה מח"ס [מוחא סתימאה] אלא שהוא כחותם המתהפך ונעוץ תחלתן בסופן⁴⁰ יעו"ש [יעו"ש שם]

וזהו שכתוב באגרת הקודש, בדיבור המתחיל "איהו וחיוהי חד", וזו לשונו: "ובזה יובן היות המצות במלי והתורה בז"א, הגם שלמעלה בא"א המצות הן בגלגלתא ושרש התורה מח"ס, אלא שהוא כחותם המתהפך, ונעוץ תחלתן בסופן". עיינו שם.)

אדמו"ר הזקן מצטט מאגרת הקודש: למטה, המצוות הן במלכות והתורה בז"א; ואילו למעלה, באריך אנפין, המצוות הן בגולגולת ושרש התורה במוחא סתימאה, המוח הנעלם. הסדר מתהפך, בדומה לחותם, כי "נעוץ תחלתן בסופן".

ומה שמצינו מצות בבחי' ז"א. כי הנה מלי לית לה מגרמה כלום^{41, 42, 43, 44} רק שהיא עשיראה דכולא.

ומה שמצאנו מצוות בבחינת ז"א — הרי מלכות "לית לה מגרמה כלום", אלא שהיא "עשיראה דכולא".

כך מתיישבת הסתירה ממקורות המציבים את המצוות בז"א. למלכות "לית לה מגרמה כלום"; כל שיש בה הוא היותה "עשיראה דכולא" — החלק העשירי והאחרון בכל אחת מספירות ז"א. לכן מה שיש במלכות נמשך מז"א.

כי ז"א הוא ט"ס [ט' ספירות] מכתר עד מלי או מחכמה עד מלי ועד בכלל. וכל א' כלולה מט' הרי פ"א.

שהרי ז"א הוא תשע ספירות, מכתר ועד מלכות, או מחכמה ועד מלכות ועד בכלל. וכל אחת כלולה מתשע, והרי לנו פ"א.

ז"א כולל תשע ספירות, במניין שמכתר עד מלכות או מחכמה ועד מלכות, כולל מלכות. כל אחת מתשע הספירות כלולה מתשע, ולכן מתקבלות שמונים ואחת.

9 ובכל א' יש ג' בחי' ראש תוך סוף שהוא חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] כי בכל ספירה בפרט יש עצם המדה שהיא בחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת].

ובכל אחת יש שלוש בחינות: ראש, תוך וסוף — חב"ד, חג"ת ונה"י. שכן בכל ספירה בפני עצמה יש את עצם המידה, שהיא בחינת חג"ת;

לכל אחת מהספירות הללו יש ראש, תוך וסוף: חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד. התוך הוא המידה הרגשית עצמה.

ושכל וטעם המדה בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת]. ונה"י [ונצח הוד יסוד] שהוא השפעה עד"מ בחי' הניצוח טעם הניצוח ועצם הניצוח והשפעת הניצוח שמתלבשת בכחינת המעשה בכחינת גילוי והוא בחינת עשיראה דכולא.

השכל והטעם של המידה הם בחינת חב"ד; ונה"י הם ההשפעה. לדוגמה, בחינת הניצוח: הטעם לניצוח, הניצוח עצמו וההשפעת הניצוח, שמתלבשת בכחינת המעשה, בכחינת גילוי; וזו בחינת "עשיראה דכולא".

הראש הוא הטעם והשכל של המידה, והסוף הוא ההשפעה שלה. בדוגמה של הדחף לנצח, יש הטעם לניצוח, הניצוח עצמו וההשפעה שלו אל המעשה והגילוי; השפעה זו היא "עשיראה דכולא", המלכות של כל מידה.

קטע 5 • 101-13

הרצון ומטרתה של מצווה

10 וטעם המספר רמ"ח אברים הוא בז"א גי"פ [גי פעמים] פ"א עולה רמ"ג וה"ח [והי' חסדים] המגדילים רמ"ח. ובחי' המלי' עשיראה דכולא שממלי' דחסד נעשה חסד שבמלי' וממלי' שבגבורה גבורה שבמלי' שהוא בחי' חיצוני.

והטעם למספר 248 האיברים בז"א: שלוש פעמים 81 הן 243, וחמשת החסדים שמביאים לצמיחה משלימים את המספר ל-248. בחינת מלכות היא "עשיראה דכולא" — העשירית של הכול: ממלכות של חסד נעשה החסד שבמלכות, וממלכות שבגבורה — הגבורה שבמלכות; וזוהי בחינת החיצוניות.

את 248 האיברים של ז"א מונים כשלוש פעמים 81, שהן 243, ועוד חמשת החסדים שמביאים לצמיחתו. מלכות היא "העשירית של הכול" משום שהיא נבנית ממלכות של כל אחת מספירות ז"א: החסד שבמלכות ממלכות של חסד, וכן הלאה. זהו הצד החיצוני שלהן.

[ומתורצים כל הקושיות דלעיל בענין שרש התורה ומצות. אך ביאור ענין מהות שרש המצות בכתר ואיך אח"כ הם בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא]. הענין כמו במצות שאנו עושים יש כ' בחי' מעשה המצוה.

[ובכך מתורצות כל הקושיות שהועלו לעיל בענין שורש התורה והמצוות. אך יש לבאר את מהותו של שורש המצוות בכתר, וכיצד הן נמצאות לאחר מכן בז"א ונוקבא. הענין הוא שכמו במצוות שאנו מקיימים, יש שני היבטים: מעשה המצווה,

נפתח כאן קטע בסוגריים מרובעים: הקושיות מתורצות, והמאמר עובר לביאור מעמיק יותר של שורש המצוות בכתר ושל האופן שבו הן נמצאות בהמשך בז"א ונוקבא. נקודת המוצא היא שני ההיבטים שבכל מצווה שאנו מקיימים; הראשון הוא מעשה המצווה עצמו.

11 וענין רצון העליון שבה שהשי"ת [שהשם יתברך] רוצה שנעשה המצוה שנניח תפילין ונתעטף בציצית כמ"כ [כמו כן] יובן שרש המצות בכתר היינו בחי' רצון העליון שבמצות.

וכן יובן ענינו של הרצון העליון שבה: ה' רוצה שנקיים את המצוה — שנניח תפילין ונעטוף את עצמנו בציצית. כך יובן גם שורש המצות בכתר, כלומר, בחינת הרצון העליון שבמצות.

הבחינה השנייה היא הרצון העליון שבמצוה: ה' רוצה שנניח תפילין ונעטוף את עצמנו בציצית. רצון זה הוא שורש המצוה בכתר, בחינת הרצון שלמעלה מן השכל.

ושרשן בחיצוני אברים דז"א הם תקון אברים דז"א שרצון העליון של המאציל ב"ה לתקנם ע"י רמ"ח מ"ע [מצות עשה] שאנו מקיימים כו' כמ"ש במ"א בענין פ' ציצית כמ"ש ועשיתם את כל מצותי.⁴⁵

שורשן בחיצוניות האברים של ז"א הוא תיקון איברי ז"א: הרצון העליון של המאציל, ברוך הוא, הוא לתקן אותם באמצעות רמ"ח מצוות עשה שאנו מקיימים וכו'. כפי שנכתב במקום אחר בענין פרשת ציצית, על הפסוק: "ועשיתם את כל מצוותי".

מקומן של המצוות בחיצוניות האברים של ז"א מבטא את תכליתן: המאציל רוצה לתקן את האברים האלה באמצעות רמ"ח מצוות עשה שאנו מקיימים. כאן יש הפניה לדיון בפסוק "ועשיתם את כל מצוותי" שבפרשת ציצית.

12 וכן מובן ממ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה להבין מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] דבזה"י [דכזמן הזה] כו' שכל המצות לתקן רמ"ח אברים דז"א ע"י המשכת אור א"ס ב"ה כו'

וכך מובן ממה שכתוב באגרת הקודש, במאמר המתחיל "להבין מה שכתוב בפרי עץ חיים, שבזמן הזה" וכו': שכל המצוות נועדו לתקן את רמ"ח האברים של ז"א, באמצעות המשכת אור אין סוף ברוך הוא וכו',

תמיכה נוספת לכך עולה מהמאמר "להבין מה שכתוב בפרי עץ חיים", שנדפס בקונטרס אחרון שכתבתי: כל המצוות נועדו לתקן את רמ"ח האברים של ז"א באמצעות המשכת אור אין סוף.

וחפץ עליון להמשיך האור כו' כגון בצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] נמשך הארת א"ס⁴⁶ ב"ה לחיצוני הכלי דחסד דז"א ובקיום הדינים בחיצוני גבורה.

והרצון העליון הוא להמשיך את האור וכו'; למשל, באמצעות צדקה וגמילות חסדים נמשכת הארת אין סוף ברוך הוא אל החיצוניות של כלי החסד של ז"א; ובאמצעות קיום הדינים — אל החיצוניות של הגבורה;

הרצון העליון להמשיך את האור מתפרט לפי המצוה. צדקה וגמילות חסדים ממשיכות אותו אל החיצוניות של כלי החסד של ז"א, וקיום הדינים — אל החיצוניות של הגבורה.

וברחמים כו' יעו"ש [יעו"ש שם]. ומשם משמע דענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דז"א היינו חיצוניי הכלים ששם שרש המצות.

ובאמצעות רחמים וכו', עיין שם. ומכאן משמע שענין "רמ"ח פקודין, רמ"ח אברים" של ז"א הוא החיצוניות של הכלים, ששם שורש המצוות.

הרשימה ממשיכה ברחמים וכן הלאה. מן הדברים שם עולה ששורש המצוות ב"רמ"ח אברים" הוא בחיצוניות של כלי ז"א.

וכן במעשה הרמ"ח אברים⁴⁷ שנמנו שם במשנה (ספ"ק [סוף פרק קמא] דאהלות) הם הכל חיצונית האיברים ולא אברים הפנימיים דדוקא אברים החיצונים

וכך גם בפועל, רמ"ח האיברים שנמנו שם במשנה (בסוף הפרק הראשון של אהלות) הם כולם איברים חיצוניים, ולא איברים פנימיים; שכן דווקא האיברים החיצוניים,

גם ההלכה עולה בקנה אחד עם הדברים: רמ"ח האיברים שהמשנה מונה הם איברים חיצוניים, ולא איברים פנימיים. רק האיברים החיצוניים, שיש בהם עצמות, נמנים.

שיש בהן עצמות נק' אברים⁴⁸ שם, משא"כ האברים הפנימיים שאין בהם עצם אינן נקראים אברים לענין טומאה והם כשאר בשר שאינו אבר והיינו

שיש בהם עצמות, נקראים שם איברים; ואילו האיברים הפנימיים, שאין בהם עצם, אינם נקראים איברים לענין טומאה, והם כמו שאר בשר שאינו אבר. וזהו

איברים פנימיים שאין בהם עצם אינם נקראים איברים לענין טומאה, ודינם כשאר בשר. בהמשך מובאים הטעמים לכך.

כי עצמות מלשון עצמיות שהוא כחי' עצם ומהות הדבר ועמ"ש במ"א ע"פ הרע"מ [הרע"א מהימנא] פ' שופטים⁴⁹ (דע"ה ע"א) ואמאי בגרמין יתיר מבשרא⁵⁰ כו' וגם

כי "עצמות" הוא מלשון "עצמיות", שהיא בחינת עצם ומהות הדבר. ועיין מה שכתוב במקום אחר על רע"א מהימנא בפרשת שופטים (דע"ה ע"א): "ומדוע בעצמות יותר מבבשר?" וכו'. וגם

הטעם הראשון הוא ש"עצמות" נקראות כך על שם "עצמיות": הן מהותו ועצמותו של הדבר. כאן מפנה המאמר לדיון בשאלת הרע"א מהימנא, מדוע העצמות נחשבות יותר מן הבשר.

כי עיקר כח המעשה שבאדם הוא ע"י אברים החיצונים כח התנועה לעשות כל דבר ביד וכח ההילוך ברגל כו'.

כי עיקר כוח העשייה שבאדם הוא באמצעות האיברים החיצוניים: כוח התנועה לעשות כל דבר ביד, וכוח ההליכה ברגל וכו'.

הטעם השני הוא שעיקר פעולתו של האדם נעשית באמצעות האיברים החיצוניים: היד נעה כדי לעשות דברים, והרגל כדי ללכת. לכן המצוות, שהן מעשים, שייכות לאיברים החיצוניים.

והא דמצות הן במלי מצות המלך לפי שהמלי נמשכת מחיצונית ז"א כנ"ל שהיא עשיראה דכולא והתורה שהיא בז"א⁵¹ היינו המוחין ופנימי' [ופנימיות / ופנימית] האברים מיהו כאן משמע דרמ"ח פיקודין רמ"ח אברים

ו[באשר] לכך שהמצוות הן במלכות — "מצוות המלך" — [הרי זה] מפני שמלכות נמשכת מן החיצונית של ז"א, כנזכר לעיל, שהיא "עשיראה דכולא"; ואילו התורה, שהיא בז"א, היא המוחין והפנימיות של האברים. עם זאת, כאן משמע ש"רמ"ח פקודין, רמ"ח אברים"

המצוות נמצאות במלכות, "מצוות המלך", מפני שהיא נמשכת מן החיצונית של ז"א, בבחינת "עשיראה דכולא"; ואילו התורה שבז"א היא המוחין והאברים הפנימיים שלו. אולם כאן משמע ש"רמ"ח פקודין, רמ"ח אברים" מתפרש באופן אחר.

היינו פנימית ז"א ולא קאי אמצות כ"א על התורה ועכ"פ [ועל כל פנים] הכוונה אי' דהמצות הם בחיצונית ז"א ובמלי עשיראה דכולא ושרשן מגלגלתא.^{52, 53, 54, 55, 56, 57}

הכוונה היא לפנימיות ז"א, ואין הדברים מתייחסים למצוות אלא לתורה. מכל מקום, הכוונה אחת היא: המצוות הן בחיצונית ז"א ובמלכות, "העשירית של הכול", ושרשן בגלגלתא.

כאן הכוונה לפנימיות ז"א, והדברים מתייחסים לתורה ולא למצוות. כך או כך, המסקנה זהה: המצוות הן בחיצונית ז"א ובמלכות, ושרשן בגלגלתא (הגולגולת).

13 וכזה מתורץ ג' המקומות שבהן המצות פעם בגלגלתא ופעם בז"א ופעם במלי דהכל אמת.

ובכך מתיישבות שלוש ההופעות שבהן המצוות נמצאות פעם בגלגלתא, פעם בז"א ופעם במלכות: כולן אמת.

שלושת המיקומים של המצוות — בגלגלתא, בז"א ובמלכות — נכונים כולם. כל אחד מהם מתאר את אותן מצוות בשלב אחר.

והתורה היא פנימית ז"א ושרשה מחי"ע [מחכמה עילאה] ומתורץ ג"כ דבשרש התורה ומצות הרי מצות גבוהים גלגלתא למעלה ממוחא. ולמטה התורה גבוה כחותם המתהפך ונעוץ תחב"ס [תחלתן בסופן]:⁵⁸

והתורה היא הפנימיות של ז"א, ושרשה מחכמה עילאה. בכך מתיישבת גם השאלה: בשורש התורה והמצוות, המצוות גבוהות יותר — הגלגלתא [שהיא] מעל המוח; ואילו למטה התורה גבוהה יותר, כמו חותם המתהפך, ו"תחילתן נעוצה בסופן".

התורה היא הפנימיות של ז"א, ושרשה בחכמה עילאה. בכך מתיישבת גם הקושיה הראשונה: בשורש המצוות גבוהות יותר, כפי שהגולגולת נמצאת מעל המוח; ואילו למטה התורה גבוהה יותר, משום שהסדר מתהפך כמו חותם, ו"תחילתן נעוצה בסופן".

קטע 6 • 141

משנה תורה וסולם היראה

14 ג וזהו מה שמצינו משנה תורה^{59, 60} היא בחיי מל' מלשון משנה למלך^{61, 62} בחיי גילוי כתר מל' וידבר

משה כו' משא"כ בספרים הראשונים וידבר ה' כו' בז"א.

3. וזהו [פירוש] מה שמצינו, שמשנה תורה היא בחינת מלכות, מלשון "משנה למלך": בחינת גילוי כתר מלכות, וידבר משה" וכו'; ואילו בספרים הראשונים נאמר "וידבר הוי" וכו', בז"א.

סעיף 3 מיישם זאת על משנה תורה (דברים), שהיא מלכות, מלשון "משנה למלך": גילוי כתר מלכות, שבו "וידבר משה". בארבעת הספרים הראשונים נאמר "וידבר הוי", והדבר שייך לז"א.

וגם במל' היינו בחיי חיצוני ז"א עשיראה דכולא בחיי מל' שבז"א שמהם נעשה בנין הנוק' [הנוקבא] כו' וגם במלכות, הכוונה היא לבחינת החיצוניות של ז"א, "עשיראה דכולא" — בחינת המלכות שבז"א, שממנה נבנה בניין הנוקבא וכו';

המלכות הנזכרת כאן היא החיצוניות של ז"א, "עשיראה דכולא" — המלכות שבתוך ז"א, שממנה נבנה בניין הנוקבא.

ושרשן למעלה היא בחיי קרקפתא בחיי כתר (ע' [עיינ] בזהר ח"ג [חלק ג'] דרס"א ודף ז' א' בענין משנה תורה. וע' בח"א [בחלק א'] פ"ז [פרק ז'] ב'. ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם בפ"א אלא חד⁶³ כו').

ושורשה למעלה הוא בחינת קרקפתא, בחינת כתר (ראו בזהר, חלק ג, דף רס"א ודף ז' ע"א, בענין משנה תורה; וכן בחלק א, דף פ"ז ע"ב, ובמקדש מלך שם, בפירוש "אלא חד" וכו').

שורשה למעלה הוא קרקפתא, בחינת כתר, בדומה למצוות. כאן מפנה המאמר את הקורא למקומות בזהר העוסקים במשנה תורה ולפירוש מקדש מלך שם.

וזהו אם אין יראה אין חכמה.⁶⁴ שממטה למעלה צ"ל תחלה בחיי יראה תתאה. מצות המלך בחיי חיצונית.

וזהו "אם אין יראה אין חכמה": בהתקדמות מלמטה למעלה, תחילה צריכה להיות בחינת יראה תתאה — "מצוות המלך", בחינת החיצוניות.

זהו פירוש "אם אין יראה אין חכמה": בהתקדמות מלמטה למעלה, תחילה צריכה לבוא היראה התתאה, קבלת מצוות המלך, שהיא בחינת החיצוניות.

ומזה יעלה ויבא לבחי' חכמה בחי' פנימיות ואח"כ אם אין חכמה אין יראה בחי' יראה עלאה שהוא כתר ומזל כנ"ל.

ומכאן יעלה ויגיע לבחינת חכמה, בחינת הפנימיות; ואחר כך "אם אין חכמה אין יראה" — בחינת יראה עלאה, שהיא כתר ומזל, כפי שנוזכר לעיל.

מכאן האדם עולה לחכמה, בחינת הפנימיות, ואחר כך ל"אם אין חכמה אין יראה": ליראה העילאה של כתר ומזל, שתוארה בתחילת המאמר.

קטע 7 • 151-17

שבועות: הכתר מתגלה שלא כסדר

15 וכל זה הוא סדר ההשתלשלות אבל במ"ת [במתן תורה] שעדיין לא נצטוו על המצות הי' [היה] גילוי הארת הכתר שלא כסדר המדרגות ע"י יראה תתאה תחלה. אלא ע"י ספירת העומר.

כל זה הוא סדר ההשתלשלות. אך במתן תורה, כאשר עדיין לא נצטוו על המצוות, התגלתה הארה של כתר שלא לפי סדר המדרגות: תחילה באמצעות היראה התחתונה, אלא באמצעות ספירת העומר.

כל מה שנאמר עד כה מתאר את סדר ההשתלשלות הרגיל, שבו היראה התחתונה, יראת עול המצוות, קודמת. במתן תורה, לפני שנצטוו על מצוות כלשהן, התגלה כתר שלא לפי הסדר הזה, באמצעות ספירת העומר.

ואף שעדיין לא נצטוו על סה"ע [ספירת העומר] מ"מ ע"י השבעה שבועות עצמן שהן בחי' יצ"מ [יציאת מצרים] ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה שהוא בחי' אתכפייא ואתהפכא בבחי' פנימית המדות להפכן מן הקצה אל הקצה.

ואף שעדיין לא נצטוו על ספירת העומר, אף על פי כן [הדבר נעשה] באמצעות שבעת השבועות עצמם, שהם בחינת היציאה ממצרים: ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה. זו בחינת אתכפייא ואתהפכא בפנימיות המדות, להפוך אותן מקצה לקצה.

אף שספירת העומר עדיין לא נצטוותה, שבעת השבועות עצמם חוללו את העבודה: הם היו היציאה ממצרים, מעבר ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה. זו הייתה אתכפייא ואתהפכא של המדות בשורשן, והפיכתן מקצה לקצה.

16 וכמ"ש בכסף משנה פ"ז [פרק ז'] מה' תמידין בשם הראשונים דבקמה⁶⁵ קרי ביה בקומה⁶⁶ בחי' קומה הוא מדות דקליפה בחי'

וכפי שכתוב בכסף משנה, פרק ז מהלכות תמידין, בשם הראשונים: את המילה "בקמה" יש לקרוא "בקומה". בחינת הקומה היא המדות של הקליפה, בחינת

הכסף משנה מביא בשם אחד הראשונים שהעומר נקצר כשהוא עומד, על פי הפסוק "בקמה": קוראים את המילה "בקומה", כלומר בקומה זקופה. אדמו"ר הזקן מפרש את הקומה הזאת כמדות של הקליפה, הניצבות בקומה זקופה.

יש וקומה שלימה להפכן להיות נכללים במדות דקדושה ע"י ספירת העומר היום יום גימטריי [גימטריא] ז"ן עי' [עיינן] בכוונת בהמ"ז [ברכת המזון] גבי

יש, וקומה שלמה; להפוך אותן כך שייכללו במדות הקדושה באמצעות ספירת העומר. למילים "היום יום" יש גימטריה ז"ן; ראו את הכוונה בברכת המזון בעניין

המדות האלה הן בחינת יש, העומדת בקומה שלמה, וספירת העומר הופכת אותן כך שיהיו חלק ממדות הקדושה. הטקסט מציין שלמילים "היום יום" שבספירה יש גימטריה ז"ן, ובכוונת ברכת המזון המספר הזה נקשר למילים "כי הוא א-ל ז'".

כי הוא אל ז"ן וגימטריי [וגימטריא] אל הוי' ביצירה כי ביצירה הוא שרש ומקור המדות דקליפה ועי' התהפכות מדות דקליפה במדות דקדושה בבחי' פנימית

"כי הוא א-ל ז'"; והן גם הגימטריה של א-ל הוי' ביצירה, שכן ביצירה שורשן ומקורן של מדות הקליפה. ועל ידי הפיכת מדות הקליפה למדות הקדושה, בבחינת פנימיות,

אותו מספר, 57, הוא סכום הגימטריות של א-ל (31) והוי' (26), צירוף שהטקסט ממקם ביצירה, שבה שורשן ומקורן של מדות הקליפה. הספירה הופכת את המדות האלה למדות קדושות בפנימיותן.

הנה עי' מאליו וממילא נתגלה שער החמשים בחי' כתר וכמ"ש וירד ה' על ה"ס [הר סיני] ⁶⁷ שנתגלה בחי' הכתר ממילא ומתחלק לשנים חצי לנוק' [לנוקבא] וחצי לז"א בחי' אין שבחכמה (דהיינו בחי' מו"ס [מוחא סתימאה] שבכתר שרש התורה זהו נמשך לז"א).

הנה על ידי כך נתגלה מאליו וממילא שער החמשים, בחינת כתר; וכמו שכתוב "וירד ה' על הר סיני", שבחינת כתר נתגלה מאליו וממילא, והוא מתחלק לשניים: חצי לנוקבא וחצי לז"א — בחינת אין שבחכמה, כלומר בחינת מוחא סתימאה שבכתר, שורש התורה, הנמשכת לז"א.

הפיכת המדות ממשיכה מאליה את שער החמשים, בחינת כתר, כפי שנאמר: "וירד ה' על הר סיני". כתר מתחלק לשניים, והחלק הנמשך לז"א הוא בחינת האין שבחכמה — מוחא סתימאה שבכתר, שורש התורה.

וחיצונית כתר בחי' קרקפתא לנוקבא. וזהו ועשית חג שבועות מסת נדבת ידך אשר תתן ⁶⁸ ולא כתיב נדבת לבך

והחיצוניות של כתר, בחינת קרקפתא, נמשכת לנוקבא. וזהו פירוש "ועשית חג שבועות מסת נדבת ידך אשר תתן", ולא נאמר "נדבת לבך",

החצי האחר, החיצוניות של כתר, בחינת הקרקפתא, נמשך לנוקבא. לכן התורה מתארת את חג השבועות כ"נדבת ידך" ולא כ"נדבת לבך".

כי נדבת הלב היינו בחי' ז"א שנק' לב לפי שמקבל הארת ל"ב נתיבות החכמה ⁶⁹ בבחי' פנימית.

כי נדבת הלב היא בחינת ז"א, הנקרא לב, מפני שהוא מקבל את הארת ל"ב נתיבות החכמה בבחינת פנימיות.

נדבת הלב היא בחינת ז"א, הנקרא לב מפני שהוא מקבל את הארת ל"ב נתיבות החכמה בפנימיות.

אבל בשבועות הארת הכתר מתגלה גם בבחי' חיצונית. וזהו נדבת ידך חיצונית היד כאשר יברכך ה' אלקיך הארת הכתר

אבל בשבועות הארת כתר מתגלה גם בבחינת חיצונית. וזהו "נדבת ידך" — החיצונית של היד; "כאשר יברכך ה' אלקיך" — הארת כתר.

בשבועות אור הכתר מתגלה גם בחיצונית, שהיא בחינת היד. המילים "כאשר יברכך ה' אלקיך" מתייחסות להארת הכתר הזאת.

(וכדלעיל דדוקא חיצונית האברים מתקשרים בגלגלתא והוא בחי' מלי' מצות המלך נדבת ידך כו'. ומתן תורה כולל ב' בחי' תורה ומצות.

(וכפי שנתבאר לעיל, דווקא החיצונית של האיברים קשורה בגלגלתא; וזו בחינת מלכות, "מצוות המלך", "נדבת ידך" וכו'. ומתן תורה כולל שתי בחינות: תורה ומצוות.)

כפי שהוסבר לעיל, החיצונית של האיברים היא שמתחברת לגלגלתא; זו בחינת מלכות, מצוות המלך, "נדבת ידך". מתן תורה כלל את שתי הבחינות — תורה ומצוות.

וזהו ב' הכתרים חצי לז"א בחי' תורה וחצי לנוק' [לנוקבא] בחי' מצות ולפי דשרש המצות גבוה בגלגלתא ע"כ הזכיר נדבת ידך).

וזהו [עניין] שני הכתרים: חצי לז"א, בחינת תורה, וחצי לנוקבא, בחינת מצוות. ומכיוון ששרש המצות גבוה, בגלגלתא, לכן נאמר "נדבת ידך".

זהו פירוש שני הכתרים שניתנו בסיני: חצי מכתר ניתן לז"א, כנגד התורה, והחצי האחר לנוקבא, כנגד המצוות. מכיוון ששרש המצוות גבוה יותר ונמצא בגולגולת, הפסוק מדבר על נדבת היד.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גלה רז זה לבני⁷⁰ פ"י שהבינו ישראל מעצמם שההארה

וזהו מה שאמרו חז"ל: "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, יצאה בת קול ואמרה: מי גילה רז זה לבני?" פירוש הדבר הוא שישראל הבינו מעצמם שההארה

כשאמרו ישראל "נעשה" לפני "נשמע", יצאה בת קול ושאלה: "מי גילה רז זה לבני?" הרי, מסביר אדמו"ר הזקן, היה דבר שישראל הבינו מעצמם על האור שהתגלה במתן תורה.

שהיה אז במ"ת [במתן תורה] גילוי הכתר ממעלה למטה אינה קביעות הלכה לדורות בלתי ע"י קדימת עול המצות ת חלה נעשה ואח"כ נשמע כו'.⁷¹

שהייתה אז במתן תורה — גילוי הכתר מלמעלה למטה — אינה נעשית הלכה קבועה לדורות, אלא רק באמצעות הקדמת עול המצוות: תחילה "נעשה" ואחר כך "נשמע" וכו'.

הם הבינו שגילוי הכתר מלמעלה בסיני אינו יכול להישאר הוראה קבועה לדורות. הוא יכול להתקיים רק אם עול המצוות קודם: "נעשה" לפני "נשמע".

17 ולכן כתיב בשתי הלחם שבועות חמץ תאפינה⁷² כי בכל הקרבנות נאמר בו כי כל שאור וכל דבש⁷³ כו'

ולכן נאמר על שתי הלחם של שבועות: "יִיאָפוּ חֻמֶּץ"; ואילו על כל הקרבנות נאמר: "כֹּל שְׂאֹר וְכֹל דְּבַשׁ וְכוּ',

הדבר מסביר מדוע שתי הלחם של שבועות נאפות חמץ, אף שעל כל קרבן אחר נאמר שאסור להקטיר עליו שאור ודבש.

לפי ששאור הוא בחי' התנשאות ויכול להיות אחיזה ויניקה לחיצונים משא"כ בשבועות הארת הכתר בחי' התנשאות המתנשא כו'

מפני שהשאור הוא בחינת התנשאות, והכוחות החיצוניים יכולים להיאחז בו ולינוק ממנו; ואילו בשבועות — הארת כתר, בחינת התנשאותו של "המתנשא" וכו' —

החמץ מסמל התנשאות, המאפשרת לכוחות החיצוניים — כוחות הקליפה — אחיזה ויניקה. אולם בשבועות מאירה הארת כתר, התנשאותו של ה' עצמו, "המתנשא".

כתיב חמץ תאפינה שאין לחיצונים שם שום אחיזה ויניקה כלל (ע' [עיינ] מענין וידבר כו' אנכי כו'^{74, 75, 76, 77, 78, 79} בזהר ח"ג [חלק ג'] קי"א ב' י"א סע"ב [סוף עמוד ב] ח"א [חלק א'] פ"ז [פרק ז'] ב' פ"ט סע"א [סוף עמוד א] ח"ב [חלק ב'] פ"ג [פרק ג'] ב' כ"ה ב' ו' א'):⁸²

נאמר "יִיאָפוּ חֻמֶּץ", מפני שאין לכוחות החיצוניים שם אחיזה ויניקה כלל (ראו בענין "וידבר" וכו', "אנכי" וכו', בזהר, חלק ג, 111b; סוף 11b; חלק א, 87b; סוף 89a; חלק ב, 6a; 25b; 83b).

לכן נאמר על שבועות "יִיאָפוּ חֻמֶּץ", שכן בהתנשאות זו אין לכוחות החיצוניים כל אחיזה. הכוונה היא לקטעים בזהר העוסקים ב"וידבר... אנכי", ודנים ב"אנכי" של עשרת הדיברות.

בעבודה

העלייה מתחילה ביראה התתאה, בקבלת עול ציווי המלך לפני ההכנה; ממנה האדם עולה לחכמה, ואחר כך ליראה העלאה. אור סיני מתקיים רק כאשר עול המצוות בא תחילה, "נעשה" לפני "נשמע".

שאלות לשיחה

1. מדוע מזל הנפש תופס את מה שכוחותיה המודעים אינם יכולים לתפוס, וכיצד הדבר מסביר את עוצמת ההרגשה הגדולה יותר בתפילה במניין?
2. כיצד ייתכן שהמצוות גבוהות מן התורה וגם נמוכות ממנה?
3. מדוע רק האברים שיש בהם עצמות נכללים במניין רמ"ח האברים, ומה הדבר מלמד על המצוות?
4. מה פירוש הדבר שאור הכתר בסיני התגלה שלא כסדר, ומדוע הוא יכול היה להתקיים רק בזכות "נעשה" לפני "נשמע"?
5. מדוע שתי הלחם של שבועות עשויות חמץ, כאשר החמץ אסור בכל קרבן אחר?

הערות

5 וארז"ל

על השאלה מדוע נבהלו מלוויי של דניאל אם לא ראו דבר, משיב התלמוד: "אף על פי שלא ראו, מולם ראה". אדמו"ר הזקן מזהה את המזל הזה עם חיה ויחידה.

Megillah 3a:13-14 מגילה ג' א: י"ג-י"ד

וכי מאחר דלא חזו, מאי טעמא איבעיתו? אף על גב דאינהו לא חזו, מוליינהו חזו. אמר רבינא: שמע מינה: האי מאן דמבעית, אף על גב דאינהו לא חזו, מוליינהו חזו. מאי תסקנתי? ליקרי קריאת שמע. ואי קאים במקום הסנופת — לינשוף מדוכתיה ארבע גרמידי. ואי לא — לימא הכי: "עיוזא דבי טבחי שמינא מינאי".

But if they did not see, why were they frightened? Although they themselves did not see, their star saw. Ravina said: We learn from this that if a man is seized with fright though he sees nothing, [the reason is that] his star sees. What is his remedy? He should recite the Shema. If he is in a place which is foul, he should move away from it four cubits. If he cannot do this, he should say this formula: "The goat at the butcher's is fatter than I am"

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

הערת קה"ת
מגילה ג, א. [כ].

6 בר"נ יחידה חיה

המדרש מונה חמישה שמות לנפש: נפש, רוח, נשמה, יחידה וחיה. אדמו"ר הזקן מחלק אותן לשלוש שנכנסות בכלים ולשתיים שנותרות בבחינת מקיף.

Bereshit Rabbah 14:9 בראשית רבה י"ד:ט'

חמשה שמות נקראו לה: נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה. נפש, זה הדם, שנאמר (דברים יב): כי הדם הוא הנפש. רוח, שהיא עולה ויורדת, שנאמר (קהלת ג): מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. נשמה, זו האופיה, דברייא אמרין האופיתא טבא. חיה, שכל האברים מתים והיא חיה בגוף. יחידה, שכל האברים משנים שנים והיא יחידה בגוף, הדא הוא דכתיב (איוב לד) אם ישים אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף. רבי יהושע בר נחמיה ורבנן. רבי יהושע בר נחמיה אמר: אם ישים אלקים לבו על האדם הזה, רוחו כבר היה בידו, ...

It [man's soul] is called by five names: nefesh (Genesis 2:7), ruah (Ezekiel 37:14), neshama (Genesis 2:7), yehida (Psalms 22:21), haya (Psalms 143:3). Nefesh - this refers to blood, as it is stated: "For blood is the soul [nefesh]" (Deuteronomy 12:23). Ruah - because it ascends and descends, as it is stated: "Who knows the spirit of the sons of man? Does it ascend upward?" (Ecclesiastes 3:21). also means wind, which ascends and descends. Neshama - this refers to man's intellect, as people say: Intellect is good. Haya - because

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

7 ביאור על הדברים הנ"ל

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur

פסקה 1

1 ביאור על הדברים הנ"ל

בהערה נאמר שהנחת המאמר של אדמו"ר האמצעי נדפסה בספר המאמרים 5568, כרך 1, עמוד 234.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ח ח"א ע' רלד. נוי"א (ומתחיל: ועשית חג שבועות) במאמרי אדה"ו-פרשיות ע' תתה. תתט. תתטו. קיצור באוה"ת במדבר ע' רכ. ראה סה"מ תרל"ה-ב ע' שיב שמיסוד על מאמר זה. וראה גם סה"מ תרמ"ד ע' רל ואילך.

פסקה 2

2 וירא העם וינועו

לאחר עשרת הדיברות ראו העם את הרעמים והברקים, רעדו ועמדו מרחוק. אדמו"ר הזקן מפרש את רעתם כיראה גדולה מכדי שהנפש תוכל להכיל בתוכה.

Exodus 20:15 שמות כ:ט"ו

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַהָר עֹשֶׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמֻדוּ מֵרָחֹק:

And all the people perceived the thunderings, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות כ, טו.

3

דניאל לבדו ראה את המראה; האנשים שהיו עמו לא ראו דבר, ובכל זאת נפלה עליהם חרדה גדולה. הדבר מלמד על השפעה המורגשת ברובד של הנפש שמעל לתפיסה מודעת.

Daniel 10:7 דניאל י"ז

וַיֵּרְאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְבִדִּי אֶת־הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת־הַמַּרְאָה אֲבָל חֲרָדָה גְּדוֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּכְרְחוּ בַּהֲחָבֵא:

And I Daniel alone saw the vision; for the men that were with me saw not the vision; howbeit a great trembling fell upon them, and they fled to hide themselves

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4

4 דאכל בי עשרה שכינתא שריא

התלמוד קובע שבכל כינוס של עשרה שורה השכינה. כאן מוסבר מדוע תפילה במניין מעוררת את האדם יותר.

Sanhedrin 39a:11 סנהדרין ל"ט א:י"א

אמר לקה קיסר לרבן גמליאל: אמריתו כל בי עשרה שכינתא שריא, כמה שכינתא איכא? קרייה לשמיעה, מחא בקה באפתקא. אמר לקה: אמאי על שמשא בביתיה דקיסר? אמר לקה: שמשא אכולי עלמא ניקח. ומה שמשא דחד מן אלהי אלפי רבוא שמשי דקמי קודשא בריך הוא ניקח אכולי עלמא, שכינתא דקודשא בריך הוא על אחת כמה וכמה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
סנהדרין לט, א.

HaZaken 5568

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ח ח"א ע' רלד. נר"א (ומתחיל: ועשית חג שבועות) במאמרי אדה"ז-פרשיות ע' תתה. תתט. תתטז. קיצור באוה"ת במדבר ע' רכ. ראה סה"מ תרל"ה-ב ע' שיב שמוסד על מאמר זה. וראה גם סה"מ תרמ"ד ע' רל ואילך.

8 אבא טמיר ונעלם

בשער אבא ואמא מסביר עץ חיים שאבא, הבנוי מהחסדים הפחות גלויים, הוא "נסתר ונעלם יותר" מאמא. הדבר תומך בנקודה שרק הארה מאבא באה לידי גילוי.

Sefer Etz Chaim 14:2 עץ חיים י"ד:ב'

... והנה תבין עתה למה הבינה נקראת אשת חיל עטרת בעלה והטעם הוא כי היא נעשית מבחי גבורות אשר הם מגולות כולם בגלוי יותר מן החסדים כנ"ל אבל אבא שהוא מן החסדים שאינם כ"כ בגלוי אמרו עליו בזהר וע"ד אבא טמיר וגניז יתיר והבן זה. עוד סבה אחרת כי הגבורות יצאו ונתגלו תחלה טרם החסדים ואז קבלו הארה גדולה בתחלה בהיותן מגולות אשר ז"ס הפסוק טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת כי יותר טובים ומאירין הגבורות הנקראים תוכחת להיותן מגולות יותר מהחסדים הנקראים אהבה לסבת היותן נסתרים ומכוסים ולכן נקראת בינה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

פסקה 3

9 והחכמה מאין תמצא

איוב שואל היכן אפשר למצוא את החכמה. החסידות מפרשת את "מאין" כ"מן האין": החכמה מצד עצמה היא אין, למעלה מהשגה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵין תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

10 להנחיל אוהבי יש

החכמה אומרת שהיא מעניקה לאוהביה יש, "ממשות". אדמו"ר הזקן משתמש במילה "יש" כשם לבינה, שבה החכמה נעשית ניתנת להשגה.

Proverbs 8:21 משלי ח:כ"א

לְהִנְחִיל אֶהְיֶה יֵשׁ וְאֶצְרִיתֵיהֶם אִמְלָא:

That I may cause those that love me to inherit substance, And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, כא.

11 דא"א תרין ריעין

הזהר מכנה את אבא ואמא "שני רעים שאינם נפרדים לעולם". מכיוון שחכמה לעולם אינה נפרדת מבינה, היא תמיד "נמצאת" בבינה.

Zohar III, 4a זח"ג ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג ד, א. אוה"ת נצבים ע' אירכב. ועלי"ק ר"פ ראה. וש"ג. [כ].

12 קנה חכמה קנה בינה

"קנה חכמה, קנה בינה". המילה "קנה", המופיעה פעמיים, עולה בגימטריה "יש", ומלמדת שהחכמה נתפסת בבינה.

Proverbs 4:5 משלי ד:ה'

קְנֵה חֲכָמָה קְנֵה בִּינָה אֲלֵי־תִשְׁכַּח וְאֲלֵי־תֵט מֵאִמְרֵי־פִי:

Get wisdom, get understanding; Forget not, neither decline
;from the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ד, ה.

13 ב"פ קנה גימטריי יש

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

פע"ח שער תפלת ר"ה פ"ג. שער יוהכ"פ פ"ה.

14 ב"פ קנה גימטריי י"ש

פרי עץ חיים מסביר שכתר כולל 620 אורות, ומעניק מחצית מהם, יש, לאבא ואמא, בחלוקה של "קנה חכמה, קנה בינה".

Pri Etz Chaim, Gate of the Prayers of Rosh Hashana 3:7 פרי עץ חיים, שער תפילות ראש השנה ג:ז

והנה סוד התפשטות הוא, כי מה שהיה עד עתה כדעת שלה, בסוד די אותיות הוי"ה, הוא עתה בהתפשטות כזה - י, י"ה, יה"ו, יהו"ה, שהוא גי' ע"ב, הרי לך כ"ו ע"ב ק"ל, גי' ברוך. והנה שצריך לכיון הרי"ו דכאן הוא, כי גי' הוי"ת המתפשטין בחג"ת שלה, כל אחת גי' ע"ב כנ"ל, וג"פ ע"ב גי' רי"ו. גם תכוין, אל מלת ברוך, כי הוא גי' רי"ו וי"ב, והרי"ו הם גי'פ ע"ב הנ"ל, וי"ב הם י"ב אותיות אדנ"י, כזה - אלף דלת נון יוד. כי זה הרי"ו נמשך אליה, כי כבר ידעת, כי ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

15 ב"פ קנה גימטריי י"ש

כאן פרי עץ חיים מציין ש"קנה" פעמיים עולה בגימטריה "יש", ובכך קושר בין "קנה חכמה, קנה בינה" לבין "להנחיל אוהבי יש".

Pri Etz Chaim, Gate of Yom Kippur 5:6 פרי עץ חיים, שער יום הכפורים ה:ו'

... מעין עה"ב, שאין בו לא אכילה ושתייה, וזה קנה חכמה קנה בינה, ב"פ קנה עולה י"ש, להנחיל אוהבי יש בעה"ב. ויום ט"ב, אז הוא לבדו שולט, וכנגדו באדם גיד הנשה, וע"כ אין לאכול בט"ב, שלא להנות ממנו, והאוכל, עונותיו חקוקים על עצמותיו, כי נהנו עצמותיו מכח הטומאה, כן ביה"כ, אין ראוי לאכול, שלא ליתן חלק ביום זה, כי האכילה זה הנאה לו, והנאה מצדו הוא. ואנו מברכין בורא מאורי האש כל מ"ש, מפני שנכנסין אז ימי החול לשלוט, וכולם נאחזים מן הגבורות דהיינו האש, ולכן אנו מברכין אל הכורא ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

16 אבא טמיר ונעלם

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה ע"ח שער או"א פ"ב.

פסוקה 4

17 המלך המרומם לבדו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ברכת יוצר.

18 כחשיכה כאורה

לפני ה', "החושך הוא כאור". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי זה ביחס למדרגה שלמעלה מכל גילוי, שבה ההעלם והגילוי שווים.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יְחַשֶּׁה מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֵאִיר כְּחֹשֶׁךְ כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים קלט, יב.

פסוקה 5

19 אם אין יראה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
אבות פ"ג, מ"ז.

20 אם אין יראה אין חכמה

רבי אלעזר בן עזריה אומר: "אם אין חכמה, אין יראה; אם אין יראה, אין חכמה". אדמו"ר הזקן מפרש את החלק השני כיראה התחתונה, שצריכה לבוא לפני החכמה.

Pirkei Avot 3:17 משנה אבות ג:י"ז

רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין דִּרְךְ אֶרֶץ. אִם אֵין דִּרְךְ אֶרֶץ, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חֲכָמָה, אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה, אֵין חֲכָמָה. אִם אֵין בִּינָה, אֵין דַּעַת. אִם אֵין דַּעַת, אֵין בִּינָה. אִם אֵין קָמַח, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קָמַח. הוּא הָיָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁחֲכָמָתוֹ מְרַבֵּה מִמַּעֲשָׂיו, לְמָה הוּא דוֹמָה, לְאֵילָן שֶׁנִּפְּסוּ מְרִבּוֹ וְשֶׁרָשָׁיו מַעֲטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעָרְעָר בְּעֶרְבָה וְלֹא יִרְאָה כִּי יָבֹא טוֹב וְשָׁכֵן חֲרָרִים בְּמִדְבָּר אֶרֶץ ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding. Where there is no bread, there is no Torah; where there is no Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

21 מלי דאצילות עתיק לבריא

עץ חיים מלמד שסופה של מדרגה אחת הוא הראש של המדרגה הבאה, כמו מלכות דאצילות, שנעשית עתיק לבריא. כאן הדבר מראה שמלכות היא

מקיף למה שמתחתיה.

Sefer Etz Chaim 6:3 עץ חיים ר"ג:

והנה נתבאר ג' בחי' הטעמים אמנם גם ג' בחי' הנקודות ותנין ואותיות כלולים בהם אלא שאינם נגלים כלל כאן עד למטה באורות עינים כמ"ש במקומו בע"ה ונבאר יציאת אורות אלו הנקרא עקודים. דע כי בעת שיצאו לא יצאו שלימים וכמ"ש בע"ה וטעם הדבר הוא כי כוונת המאציל היה לעשות עתה התחלת הויות הכלים (נ"א בתחלה הויות הכלי) להלביש האור לצורך המקבלים שיוכלו לקבל ולכן בהיות שיצאו בלתי שלימים וגמורים חזרו לעלות לשורשן להתתקן ולהשתלם ועי"כ נעשה כלי כמ"ש. והענין הוא כי בודאי שבחי' הכלים היה בכח אף כי לא היה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

22 מלי דאציל עתיק לבריא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה ע"ח שער העקודים פ"ב.

23 וכל צבא השמים לך משתחוים

בתפילת הלויים נאמר שה' מחיה את הכול, "יוצבא השמים לך משתחוים". כאן הדבר ממחיש את הביטול שהתרוממות המלך מעוררת אצל אלה שלמטה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו'

אֲתָהּ־הוּא ה' לְבַדְךָ אֲתָהּ עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲתָהּ מְחִיָּה אֶת־כָּל־שָׂרֵי הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמיה ט, ו.

פסוקה 6

24 כתר עליון איהו כתר מלי ואיהו קרקפתא

בדרשת אליהו שבהקדמה נאמר בתיקוני זוהר שהכתר העליון הוא הכתר של מלכות והקרקפתא של תפילין. אדמו"ר הזקן לומד מכך שכתר ומלכות הם עניין אחד.

Tikkunei Zohar 17a:18-20 תיקוני זוהר י"ז א:י"ח-כ'

כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא תפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי (נ"א ואנפוי). כמ"א דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

25 בתי"ז כ"ע איהו כתר מלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

26 ה' מלך גאות לבש

"הוי מלך, גאות לבש". אדמו"ר הזקן מסביר ש"לבוש" המלכות הוא לבוש מקיף, ולא התלבושות פנימית.

Psalms 93:1 תהילים צ"ג:א

ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לָבַשׁ ה' עַז הַתְּאֵזֶר אֲפִי־תְכוּן תָּבַל בְּלִי־תְמוּט:

The L-RD reigneth; He is clothed in majesty; The L-RD is clothed, He hath girded Himself with strength; Yea, the world is established, that it cannot be moved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צג, א.

27 כי נר מצוה ותורה אור

הערת קה"ת מפנה לProverbs 10:23 למילים האלה.

Proverbs 10:23 משלי י"ב:ג

הערת קה"ת

משלי י, כג.

28 כי נר מצוה ותורה אור

"כי נר מצוה ותורה אור". הוגג הזה מקביל לנוקבא (הנר, המצוות) ולו"א (האור, התורה).

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹרֶךְ יְדֶךָ חַיִּים תִּזְכָּחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 כי נר מצוה ותורה אור

הטקסט עצמו מפנה את הקורא לקטע זה בזהר על הפסוק "כי נר מצוה ותורה אור".

Zohar, Terumah 74:734-76:742 ספר הזהר, תרומה ע"ד:תשל"ד-ע"ו:תשמ"ב

Then began he to expound the words, "The commandment is a lamp." 'This', he said, 'refers to the Mishnah in the same way as the "Torah and the commandment" (Ex. 24, 12) mean the Written and the Oral Law respectively

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

30 תרי"ג ארחין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה זהר נשא קכט, א. קלו, א.

31 תרי"ג ארחין

הערת קה"ת מפנה לזהר (אדרא רבא, בפרשת נשא) לגבי הביטוי "תרי"ג אורחין". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהמצוות מושרשות בכתר.

Zohar, Idra Rabba 6:25-7:37 ספר הזהר, האדרא רבא ו:כ"ה-ז:ל"ז

32 תרי"ג ארחין

מקום נוסף באדרא רבא שאליו מפנה הערת קה"ת בעניין "תרי"ג אורחין".

גם הוא שייך לאותה טענה, שהמצוות מושרשות בכתר.

Zohar, Idra Rabba 25:188-28:199 ספר הזהר, האדרא רבא כ"ה:קפ"ח-כ"ח:קצ"ט

33 תרי"ך עמודים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה פרדס ש"ח, פ"ג.

34 תרי"ך עמודים

הפרדס רימונים מביא את המסורת על 620 עמודי אור בכתר, "כמנין כתר". כאן הוא מראה שהמצוות מושרשות בכתר.

Pardes Rimmonim 8:5-6 פרדס רימונים ח':ה-ו'

אחר שנתעסקנו בפרקים הקודמים בענין הכתר, נבוא בפרק זה לבאר שני הנמצאים ממנו והם חכמה ובינה. ובענין מהותם אם הם דין או רחמים נחלקו המפרשים. יש משי"כ כי החכמה בערך הכתר יש בה קצת דין ובערך בינה היא רחמים, וענין זה נבאר בו לפנים. ויש שכתב שהיא רחמים פשוטים והדין הוא מבינה ולמטה. וי"מ שכתבו הפך ואמרו שהבינה רחמים והחכמה דין והיא סברא וזה תכלית הזרות. וז"ל כשעלה הרצון והמחשבה להבראות העולם אותו הרצון והחפץ הוא גלוי הדבר ואותו הרצון כנוהו המקובלים בלשון מחשבה וכשנמצאה אותה המחשבה נתפרסמה עוקץ של ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

35 רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה תי"ז ת"ל.

36 רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא

בתיקון ל', תיקוני הזהר מדבר על רמ"ח מצוות כמצוות הוי' בכל איבר ואיבר של המלך. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כמקור שממקם את המצוות בו"א.

Tikkunei Zohar 74a:8 תיקוני הזהר ע"ד א:ח'

ועוד מצוה דא עמודא דאמצעי'תא, דאיהו מצוה מסטרא דאבא דאיהו רא"ש, ומסטרא דאימא דאיהו אש"ר, וזכי צדיק מצוה ועושה מתרוייהו, וכגין דא אתמר על תרוייהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צוננו, על מאן על שכינתא תתא, דאיהו פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהוה בכל אבר ואבר דמלכא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מסטרא דאבא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

37 לפי שכלו יהולל איש

"לפי שכלו יהולל איש". הדבר מראה שהמדות, האיברים הפנימיים, הולכות בעקבות המוחין.

Proverbs 12:8 משלי י"ב:ח'

לְפִי־שְׁכָלוֹ יִהְיֶה־אִישׁ וְנִצְוֶה־לֵב יִהְיֶה לְבוֹ:

A man shall be commended according to his intelligence;
But he that is of a distorted understanding shall be despised

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 ויגע בכף ירכו

המלאך נגע בכף ירכו של יעקב, ומכאן מקור האיסור על גיד הנשה. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בהקשר לעצב הסיאטי, הנמשך מעמוד השדרה אל הירכיים.

Genesis 32:26 בראשית ל"ב:כ"ו

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף־יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף־יָרְכוֹ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבֹקוֹ עִמּוֹ:

And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

39 וייצר את האדם עפר

ה' יצר את האדם מעפר מן האדמה. הדיון של אדמו"ר הזקן בפסוק הזה, שאליו הוא מפנה כאן, מראה שנשמה נעלית מתלבשת בגוף נמוך.

Genesis 2:7 בראשית ב':ז

וַיִּצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עֹפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ונעוץ תחלתן בסופן

עשר הספירות: "סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן". כאן מוסבר מדוע המצוות, הגבוהות ביותר בשורשן, הן הנמוכות ביותר בהתגלותן.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

41 מלי לית לה מגרמה כלום

בשער העקודים מסביר עץ חיים מדוע מלכות נקראת "ענייה", שאין לה משלה כלום: "האור שלה מגיע מהרשימו שהשאר יסוד. הדבר תומך בטענה שמלכות יש רק מה שהיא מקבלת.

Sefer Etz Chaim 6:6 עץ חיים ו':ז

... אמנם אור המלכות אינו מניח רשימו בכלי שלה רק מן הרשימו שמשאיר אור היסוד בכלי שלו משם נמשך הארה אל כלי של המלכות אחר הסתלקות האור שלה וזה סבה אחרת למה נקרא מלכות ענייה דלית לה מגרמה כלום וגם נקרא אספקלריא דלא נהרא והטעם הוא כי הכלי שלה בהעלותה והסתלק האור ממנה לא נהרא כלום כי לא נשאר בה שום אור אפי' בבחי' רשימו ואפי' חיות הכלי ההוא אינו מבחי' אור שלה רק מבחי' הרשימו שנשאר בכלי יסוד כנ"ל ומשם מחיה ומאיר בכלי המלכות וזה אומרו דלית לה מגרמה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

42 מלי לית לה מגרמה כלום

כאן אומר עץ חיים שיותר אור בכלי של יסוד כדי להחיות את הכלי של מלכות, שאין לה משלה כלום.

Sefer Etz Chaim 8:4 עץ חיים ח':ד

... וז"ש בשאול והנה הוא נחבא אל הכלים פי' כאשר נשברו אלו המלכים כמ"ש במ"א כל האורות נסתלקו מתוכם ונשארו מאנין תבירין ולא נשארו בהם רק בחי' רפ"ח ניצוצין כמ"ש בע"ה בשער מיוחד. ואמנם בכלי של היסוד נשאר אור אחד זולת הרפ"ח ניצוצין כדי להחיות את כלי המלי דלית לה מגרמה כלום וזה האור שנשאר שם בחי' שאול הנחבא אל הכלים שם בכלי היסוד מה שלא נשאר בכלי אחר ולפי שהיה (שלא) בעת השבירה ומיתה נקרא לשון מתחבא כי הראוי היה שיסתלק גם הוא ונשאר שם בהחבא וסיבה זו היתה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

43 מלי לית לה מגרמה כלום

בשער מיעוט הירח מסביר עץ חיים את דברי הוזהר, שלמלכות אין משלה כלום ויש להעלותה למעלה.

Sefer Etz Chaim 36:2 עץ חיים ל"ו:ב

ועתה נבאר ג' בחי' אלו איך היו מתחלת בריאת העולם עד עתה. הנה בזמן העיבור היתה היא עדיין בבחי' נקודה א' כלולה מ"י והיתה למטה מאחורי היסוד דו"א וכאשר נברא העולם של אצילות ונולדו זו"ן התחילה היא להתגדל עד יום ד' לוי ימי בראשית ואז נגדלה כל ג' בחי' הנ"ל שיש בבחי' אחר באחור והוא עד שתהיה בחי' פרצוף גמור ביי"ס באחור באחורי החזה ושם היה שיעור קומתה משם ולמטה וגם האורות של ה' ספירות ראשונות דו"א היו מאירין בה מלמעלה למטה אב"א וכאשר הירח קטרגה אז נתמעטה מן שיעור ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

44 מלי לית לה מגרמה כלום

כאן מציין עץ חיים שמלכות נקראת ממועטת משום שאין לה משלה כלום והיא "ראי שאינו מאיר".

Sefer Etz Chaim 42:14 עץ חיים מ"ב:יד

... נמצא כי הלבושים של ביע' שהם ס"ג מ"ה ב"ן קודם שירדו להתפשט למטה העלה אותם למעלה בסוד מעקה ומחיצות לעולם אצילות ובהיותם שם כל הגי' שמות שהם ס"ג מ"ה ב"ן שעולין רי"ו (פי' כי כל אחד מהם ע"ב ס"ג וי' אותיות מ"ה וכ"ו ב"ן באחוריים) כמנין מעקה כולם כלולים בשם ע"ב שהוא עשרה אותיות נמצא שבהיותן באצילות אין גבהין רק י' כי יותר גדולים הם י' טפחים באצילות מלי טפחים כבי"ע. ונמצא כי גובה המעקה הזה הוא י"ט כנגד הוי"ה דיודי"ן דע"ב שבאצילות שהוא י"ס דאצילות וז"ש ועשית מעקה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

פסוקה 11

45 ועשיתם את כל מצותי

מפרשת ציצית: "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי". הדיון של אדמו"ר הזקן בפסוק זה מסביר כיצד המצוות ממשיכות את אור אין סוף אל 248 האיברים של ז"א.

Numbers 15:40 במדבר ט"ו:מ

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹקֵיכֶם:

הכלים של ספירות ז"א.

הערת קה"ת

ראה קו"א לתניא בד"ה להבין מ"ש בפע"ח דף קנה, ב.

52 ע"פ וייצר את האדם עפר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א ד, ג.

53 היות המצות במלי

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Iggeres HaKodesh.

הערת קה"ת

באגה"ק נוסף: "הי של שם הוי"ו".

54 והתורה בז"א

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Iggeres HaKodesh.

הערת קה"ת

באגה"ק נוסף: "וא"ו של שם הוי"ו".

55 ונעוץ תחלתו בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ס"י פ"א, מ"ז.

56 מלי לית לה מגרמה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

בע"ח שי עקודים (פ"ו). ובשי דרושי נקודות (ספ"ד). ובשי מיעוט הירח (רפ"א). וגם שי דרושי אבי"ע (ספ"ג). [כ].

57 בענין פי ציצית במ"ש ועשיתם את כל מצותי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקמן פי שלח מו, ב.

פסקה 13

58 ונעוץ תחב"ס

"סופן נעוץ בתחילתו ותחילתו בסופן". הדבר מסביר מדוע בשורש המצוות נעלות יותר מהתורה, ואילו למטה התורה נעלית יותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ז:

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

פסקה 14

59 משנה תורה

הטקסט עצמו מפנה לקטע זה בזהר העוסק במשנה תורה, כתמיכה בשורשו

that ye may remember and do all My commandments, and
be holy unto your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 12

46 נמשך הארת א"ס

בקונטרס אחרון הנוסח הוא "נמשך אור אין סוף" ולא "נמשכת הארת אין סוף".

הערת קה"ת

בקו"א שם "נמשך אור א"ס".

47 הרמ"ה אברים

המשנה מונה באדם 248 איברים, ומפרטת את העצמות לפי חלקי הגוף. אדמו"ר הזקן מסיק מכך שרק האיברים החיצוניים, שיש בהם עצמות, נקראים איברים.

Mishnah Oholot 1:8 משנה אהלול א"ח:

מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם, שלשים בפסת הרגל, ששה בכל אצבע, עשרה בקרסל, שנים בשוק, חמשה בארבעה, אחד ביד, שלשה בקטלית, אחת עשרה צלעות, שלשים בפסת היד, ששה בכל אצבע, שנים בקנה, ושנים במרפק, אחד ברוע, וארבעה בכתף. מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה. ושמונה עשרה חליות בשדרה, תשעה בראש, שמונה בצוואר, ששה במפתח של לב, וחמשה בנקביו. כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ...

There are two hundred and forty-eight limbs in a human body: Thirty in the foot, six for every toe, Ten in the ankle, Two in the shin, Five in the knee, One in the thigh, Three in the hip, Eleven ribs, Thirty in the hand, [that is] six to every finger, Two in the fore-arm, Two in the elbow, One in the upper arm and Four in the shoulder, [For a total of] one hundred and one on the one side [of the body] and one hundred ... and one on

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

48 דוקא אברים החיצונים . . נק' אברים

ההערה מפנה לשם בעניין שרק האיברים החיצוניים, שיש בהם עצמות, נקראים איברים.

הערת קה"ת

ראה ס' מאמרי אדה"ז — ענינים ע" רל.

49 במ"א ע"פ הרע"מ פי שופטים

אחד המקומות שבהם נדונה הרע"מ מהימנא שבפרשת שופטים, שהמאמר אומר כי היא מבוארת "במקום אחר".

הערת קה"ת

ביאוה"ז לאדהאמ"צ קכב, ג. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתיב ואילך. אוה"ת שופטים ע' תתנד.

50 ואמאי בגרמין יתיר מבשרא

הטקסט עצמו מפנה ל"רע"א מהימנא" זה בפרשת שופטים, השואל מדוע העצמות נחשבות יותר מן הבשר. אדמו"ר הזקן מקשר בין עצמות לבין עצם.

Zohar, Shoftim 3:11-4:20 ספר הזהר, שופטים ג':א-ד':כ'

51 והתורה שהיא בז"א

שם התורה ממוקמת בז"א, משום שרמ"ח הפקודין מתחלקים בין עשרת

| בכתר.

Zohar, Vaetchanan 4:17-5:27 ספר הזהר, ואתחנן ד':י"ז-ה':כ"ז

60 משנה תורה

| קטע נוסף בוהר על משנה תורה, שהטקסט מפנה אליו.

Zohar, Vayikra 12:89-13:97 ספר הזהר, ויקרא י"ב:פ"ט-י"ג:צ"ז

It is also written in the same passage: "Moses spake and G-d answered him by a voice" (Ibid. 9). This voice, as has been elsewhere explained, is the voice of Moses, the Voice to which Moses attached himself. It may be asked, does it not say further on that "G-d spoke" (Ibid. xx, I), and not Moses? Some explain that the reason was because the people said to Moses: "Speak thou with us and we will hear, but let not G-d ... speak with us" (Ibid. 19). But, in fact, there

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

61 משנה למלך

| המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סוף אסתר.

62 משנה למלך

| מרדכי היה "משנה למלך אחשוורוש". אדמו"ר הזקן גזור ממילה זו את השם "משנה תורה", ורואה בתורה זו את בחינת מלכות.

Esther 10:3 אסתר י"ג

כ' מְרַדְכִי הַיְּהוּדִי מְשֻנֶּה לְמֶלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ וְגָדוֹל לַיְּהוּדִים וְרָצוּי לְרֹב אָחִיו דָּרֵשׁ טוֹב לְעֻמּוֹ וְדָבָר שְׁלוֹם לְכָל־יִרְעָיו:

For Mordecai the Jew was next unto king Ahasuerus, and great among the Jews, and accepted of the multitude of his brethren; seeking the good of his people and speaking peace to all his seed

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 אלא חד

| הוזהר שם שואל מדוע ישעיהו אומר פעמיים "אני, אני" ("אנכי, אנכי"), ומשיב: "אלא אחד בסיני..."; הטקסט מפנה אליו וגם להסברו של מקדש מלך שם למילים "אלא אחד".

Zohar, Lech Lecha 24:248-259 ספר הזהר, לך לך כ"ד:רמ"ח-רנ"ט

R. Eleazar then said to the man, 'What is your name?' He said: 'Joezer'. Whereupon he said: 'Let Joezer and Eleazar sit together.' So they sat down on a rock in that field. The Judean then commenced to discourse on the text I, even I, am he that blotteth out thy transgressions, for mine own sake, and thy sins I will not remember (Is. 43, 25). He said: 'The word "I" occurs here twice: He said: 'The word "I" oc- ... curs here twice: once in reference to Sinai (cf. "I am

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

64 אם אין יראה אין חכמה

| "אם אין יראה — אין חכמה; אם אין חכמה — אין יראה". אדמו"ר הזקן מפרש את שני חלקי המשפט כיראה התחתונה הקודמת לחכמה וכיראה העליונה שלאחריה.

Pirkei Avot 3:17 משנה אבות ג':י"ז

רבי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין דָּרָךְ אֶרֶץ. אִם אֵין דָּרָךְ אֶרֶץ, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חֲכָמָה, אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה, אֵין חֲכָמָה. אִם

אֵין בִּינָה, אֵין דַּעַת. אִם אֵין דַּעַת, אֵין בִּינָה. אִם אֵין קָמָה, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קָמָה. הוּא הֵיךְ אוֹמֵר, כָּל שֶׁחֲכָמָתוֹ מְרַבָּה מִמַּעֲשָׁיו, לָמָּה הוּא דוֹמָה, לֹאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרַבִּין וְשֶׁרָשָׁיו מְעֻטִּין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרָתוֹ וְהוֹפֵכָתוֹ עַל פָּנָיו, שְׁנֵאֲמָר (ירמיה יז) וְהֵיךְ כְּעָרְעָר בְּעֶרְכָּה וְלֹא יִרְאָה כִּי יָבוֹא טוֹב וְשָׁכֵן חֲרָרִים בְּמִדְבָּר אֶרֶץ ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding. Where there is no bread, there is no Torah; where there is no Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom

...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

65 פסקה 16**65 דבקמה**

| "מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות". זו המילה הנקראת "בקומה".

Deuteronomy 16:9 דברים ט"ז:ט'

שִׁבְעָה שָׁבָעַת תִּסְפְּרֶינָה מִהַחֲלֵל חֲרָמֶשׁ בְּקָמָה תִּחַל לְסַפֵּר שִׁבְעָה שָׁבָעוֹת:

Seven weeks shalt thou number unto thee; from the time the sickle is first put to the standing corn shalt thou begin to number seven weeks

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 דבקמה קרי ביה בקומה

| המגיד משנה מביא בשם רבי יצחק אבן גיאת שסופרים את העומר בעמידה, על סמך קריאת "בקמה" כ"בקומה". אדמו"ר הזקן מייחס את "קומה" למדות של הקליפה.

Kesef Mishneh on Mishneh Torah, Daily Offerings and Additional Offerings 7:23:1 כסף משנה על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין ז':כ"ג:א'

ואין מונין אלא מעומד וכו'. כתב הר"י בן גיאת שזה קבלה מפי רבותינו ואסמכוה אקרא דבקמה קרי ביה בקומה. ובוזהר פרשת תצוה כתב עוד הדבר למה צריך למנות מעומד:

Torat Emet 363 (Public Domain)

67 וירד ה' על ה"ס

| "וירד הוי' על הר סיני". אדמו"ר הזקן מפרש את הירידה כהתגלות הכתר שבאה מעצמה לאחר שבעת השבועות.

Exodus 19:20 שמות י"ט:כ'

וַיֵּרֶד ה' עַל־הָרִי סִינִי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיֵּעַל מֹשֶׁה:

And the L-RD came down upon mount Sinai, to the top of the mount; and the L-RD called Moses to the top of the mount; and Moses went up

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 ועשית חג שבועות מסת נדבת ידך אשר תתן

| "ועשית חג שבועות... מסת נדבת ידך אשר תתן, כאשר יברכך הוי' אלקיך". אדמו"ר הזקן מפרש את "ידך" כחיצוניות, שבה מאיר הכתר

Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two tenth parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall be baked with leaven, for first-fruits unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 כי כל שאור וכל דבש

"כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה". החמץ מורחק מהמזבח משום שהוא מסמל התנשאות עצמית, שממנה הכוחות החיצוניים יכולים להזין את עצמם.

Leviticus 2:11 ויקרא ב':יא

כל־המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל־שאר וכל־דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'

No meal-offering, which ye shall bring unto the L-RD, shall be made with leaven; for ye shall make no leaven, nor any honey, smoke as an offering made by fire unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא ב, יא.

74 וידבר כו' אנכי כו'

קטע נוסף שמביא הטקסט (בסוף הטור) על "וידבר... אנכי".

Zohar, Vayikra 24:170-25:179 ספר זוהר, ויקרא כ"ד:קע"ז-כ"ה:קע"ט

75 וידבר כו' אנכי כו'

הזוהר שם שואל מדוע ישעיהו אומר פעמיים "אנכי אנכי", ומשיב שאחד מהם הוא "אנכני" של סיני, כפי שמצוטט בהערת קה"ת.

Zohar, Lech Lecha 24:248-259 ספר זוהר, לך לך כ"ד:רמ"ח-רנ"ט
He said: "The word "I" occurs here twice: once in reference to Sinai (cf. "I am the L-rd thy G-d", Ex. 20, 2), and the other in reference to the creation of the world (cf. "I have made the earth and created man upon it", Is. 45, 12), to show that there is no division between the upper and lower worlds

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

76 וידבר כו' אנכי כו'

בסוף הטור אומר הזוהר ש"אנכני" הוא "הבחינה הראשונה", והערת קה"ת מזהה אותה עם מלכות.

Zohar, Lech Lecha 26:272-29:319 ספר זוהר, לך לך כ"ו:ער"ב-כ"ט:ש"ט

After his circumcision, all grades combined with this grade, and in this way G-d spoke with him. It may be objected that according to our interpretation the verses "and the L-rd appeared to Abram", "and Abram journeyed to the South", "and he built there an altar", indicate that he had attained to these higher grades; how, then, can you say that before he was circumcised these grades did not combine with this one to speak with him? The answer is that previously G-d gave ... wisdom to Abraham to cleave to

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

77 וידבר כו' אנכי כו'

קטע נוסף שמביא הטקסט על "וידבר... אנכי".

Zohar, Yitro 20:343-355 ספר זוהר, יתרו כ':שמ"ג-שנ"ה
and the word lemor (saying), that it was a heritage of all. Said R. Isaac: 'Why was the Torah given in fire and darkness

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

בשבועות.

Deuteronomy 16:10 דברים ט"ז:י

ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכה ה' אלקיך:

And thou shalt keep the feast of weeks unto the L-RD thy G-d after the measure of the freewill-offering of thy hand, which thou shalt give, according as the L-RD thy G-d blesseth thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ל"ב נתיבות החכמה

ספר יצירה פותח בשלושים ושניים נתיבות פלאות חכמה. ז"א נקרא לב מפני שהוא מקבל אותן. (32)

Sefer Yetzirah 1:1 ספר יצירה א':א

בשלושים ושנים נתיבות פליאות חכמה חקק יה ה' צבאות אלקי ישראל אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום והנון רם וגשא שוכן עד מרום וקדוש שמו וברא את עולמו בשלושה ספרים בספר וספר וספור:

Yah, the L-rd of hosts, the living G-d, King of the Universe, Omnipotent, All-Kind and Merciful, Supreme and Extolled, who is Eternal, Sublime and Most-Holy, ordained (formed) and created the Universe in thirty-two mysterious paths of Sippur (2 wisdom by three Sepharim, namely: 1) S'for which are in Him one and the same ספר and 3) Sapher .ספור:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

70 בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי

גלה רו זה לבני

כאשר ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", יצאה בת קול ושאלה מי גילה רו זה, והמלאכים קשרו לכל אחד מהם שני כתרים. כאן הרו הוא שהתגלות סיני נמשכת רק מכוח קבלת עול המצוות, ושני הכתרים הם שני חצאי הכתר.

Shabbat 88a:8 שבת פ"ח א':ח

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" יצתה בת קול ואמרה להן: מי גלה לבני רו זה שמלאכי השרת משתמשין בו? דקתיב: "ברוך ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו" — ברשא "עשי", והדר "לשמע". אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דקתיב "בתפוח בעצי היער וגו'" — למא נמשלו ישראל לתפוח, לומר לה: מה תפוח זה פריז קודם לעליו, אף ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

71 פ"ז מהלי תמידין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הכ"ג.

פסקה 17

72 חמץ תאפינה

את שתי הלחם של חג השבועות "תאפה חמץ". אדמו"ר הזקן מסביר מדוע מקריבים חמץ בחג השבועות, אף שהוא אסור בכל שאר הקרבנות.

Leviticus 23:17 ויקרא כ"ג:יז

ממושבתכם תביאו להם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהינה חמץ תאפינה בפורים לה'

78 וידבר כו' אנכי כו'

קטע נוסף שמביא הטקסט על "וידבר... אנכי".

Zohar, Vaera 6:65-7:71 ספר הזהר, וארא וי:סי"ה-ז:ע"א
AND MOSES SPAKE SO UNTO THE CHILDREN OF ISRAEL,
BUT THEY HEARKENED NOT UNTO MOSES FOR ANGUISH
OF SPIRIT. What is the meaning of "anguish of spirit" (lit.
shortness of breath)? R. Judah interpreted the expression
literally, "they had no rest from their labours, no time to
breathe". But R. Simeon saw a mystical significance in the
expression; the "Jubilee" (the world of Binah, the abode of
transcendental "Freedom") was as yet not in manifestation
to give them spiritual rest, and the later Spirit (Malkuth) was
... not yet able

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

79 וידבר כו' אנכי כו'

אחרון הקטעים בוזהר שמביא הטקסט על "וידבר... אנכי".

Zohar, Shemot 10:67-11:77 ספר הזהר, שמות י:ס"ז-י"א:ע"ז

80 ח"א פ"ז ב'

הצמח צדק מצטט שם את דברי הזוהר על "אנכי הוא מוחה פשעך" —
"למה פעמיים אנכי? אלא אחד בסיני" — ומעתיק את הקטע באריכות.

הערת קה"ת

"אנכי הוא מוחה פשעך מ"ט תרי וימני אנכי אלא חד בסיני", —
אוה"ת יתרו ע' תתקטז ושם מעתיק בארוכה.

81 פ"ט סע"א

שם מציין הצמח צדק שבזוהר על לך לך (סוף 89a), "אנכי" הוא "המדרגה
הראשונה", כלומר מלכות, כפי שמסביר שם הזוהר חדש.

הערת קה"ת

"לך לך דפ"ט סע"א אנכי הוא דרגא קדמאה היינו ג"כ בחי מלי' כן פי' בז"ח
שם", — אוה"ת יתרו ע' תתקטז.

82 הטקסט מפנה לקטע זה בוזהר, על "וידבר... אנכי", הפתיחה של עשרת הדיברות.

Zohar, Behar 12:74-14:80 ספר הזהר, בהר י"ב:ע"ד-י"ד:פי'

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/19

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק